

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ

МІРЖАҚЫП ДУЛАТУЛЫ

Аннотацияланған библиографиялық көрсеткіш

Алматы, 2024

Міржақып Дулатұлы

1885 ж. 25 қараша – 1935 ж. 5 қазан

Қазақ ағартушысы, ақын, жазушы, педагог, қоғам қайраткері. XX ғасырдың бас кезіндегі қазақ мәдениеті мен әдебиетінің көрнекті өкілі

Құрастырушы
Әсел Раджабқызы
Ғылыми жетекші
Туенбаева Қалима Толеубаевна

Міржақып Дулатұлы : аннотацияланған
библиографиялық корсеткіш / құрастырушы
Ә. Раджабқызы. – Алматы, 2024. – 61 б.

Алғы сөз

XX ғасырдың басындағы қазақтың ағартушылық, демократтық бағыттағы оқыған азаматтарының бірі – талантты қаламгер, қоғам қайраткері Міржақып Дулатұлы еді. Аумалы-төкпелі заманда елдің болашағы үшін атқарған күреске толы қызметімен де, шығармашылық мұрасымен де ол халқына аяулы, еліне құрметті тұлға. Міржақып қоғамда да, әдебиетте де халқының тәуелсіздігін бірінші кезекке қойды. Өз шығармаларында туған елін оятуға ұмтылды. Алаш қозғалысының белсенді қайраткері болды. Сол себепті де Міржақып Дулатовтың есімі мен әдеби мұрасы туралы кеңес өкіметі тұсында айтуға да, жазуға да тыйым салынды. Тек Қазақстан өз тәуелсіздігін алған тұста ғана Міржақып халқына қайтыш оралды. Есімі де, шығармашылық мұрасы да толық ақталды. Міржақып Дулатов өте күрделі ғұмыр кешкен тұлға. Міржақып сынды патриот ұлтжанды қайраткердің қызметін шынайы, объективті бағалау бүгінгі тәуелсіз Қазақстанның жеткіншектерін патриотизмге, ұлттық рухта тәрбиелеу үшін аса қажет.

Міржақып Дулатов өзінің еңбек еткен қай саласында болмасын халқына мәнді, мағыналы қызмет ете білді. Бұл оның туған халқының дүниетанымы мен рухани мәдениетін терең танып, халқын бар болмысымен сүйе білгенін дәлелдейді.

Бұл көрсеткіш Міржақып Дулатұлының библиография саласына қосқан ең үлкен еңбегі «Қазақ тілінде басылған кітаптардың тұңғыш көрсеткішін» танытуға, оның шығармашылығына, мерзімді басылымдары мен тұлға жайында жазылған ғылыми еңбектерінің нәтижесін көрсетеді.

Аннотацияланған библиографиялық көрсеткішке ҚР Ұлттық кітапханасы мен Әл-Фараби атындағы кітапхана қорынан алынған әдебиеттер мен ғылыми еңбектер мен автордың «Қазақ тілінде басылған кітаптардың көрсеткіші» енгізілген.

Библиографиялық көрсеткіште автордың еңбектеріне анықтамалық-ұсынымдық сипаттағы аннотация бірге жүреді.

*Міржақып Дулатұлы
«Қазақ тілінде басылған
кітаптардың көрсеткіші»*

*Көзіңді аш, оян, қазақ, көтер басты,
Өткізбей қараңғыда бекер жасты!
Жер кетті, дін нашарлап, хал харам боп,
Қазағым, енді жату жарамас- ты!
Міржақып Дулатұлы*

Міржақып Дулатов көрсеткішінің 1-ші бөлімі төңкеріс жылынан бастап 1926 жылдың 1-ші қарашасына дейін жарық көрген 273 кітап пен мерзімдік баспасөз қамтылған. Көрсеткіш «Оқу кітаптары, құралдары», «Тәрбие-оқу әдістері», «Саяси-ағарту әдебиеті», «Ленин кітапханасы», «Жастар, әйелдер қозғалысы», «Қара шаруа әдебиеті», «Заң әдебиеті», «Қосымша кітаптар», «Білім әдебиеті» бөлімдерден тұрады.

Көрсеткіштің екінші бөліміне 1926 жылдың маусымына дейін Қызылорда, Ташкент, Мәскеу және басқа қалаларда қазақ тілінде шыққан 212 кітап кірген. Көрсеткіштің екінші бөліміндегі «Басқармадан» деген алғы сөздің тиражы екі мыңнан артық болса да ол кітаптың библиографиялық сирек басылымға айналып үлгергені айтылған.

Көрсеткіште қазақ даласының ұшы-қиыры жоқ кендігі, елінің тараулығы, қатынас жолдарының нашарлығы, қалалы жерлерде қазақтың аздығы, бәрінде бірдей кітап дүкендерінің бола бермеуі бұл күнге шейін қазақша шыққан кітаптардың ел арасына дұрыс тарауына үлкен кедергі болып келетіндігі туралы айтылады. Осы мақсатта, елге жөн сілтеп, жеңілдік келтіру ниетімен автор осы «Көрсеткішті» шығарған.

Төңкерістен бұрын қазақша шыққан кітап аз еді. Жұрттың бәрі жапатармағай жаңа тұрмысқа аяқ басып, тілегі де, керегі де күннен-күнге өсіп келе жатқан заманда әдебиет майданы да ұлғайып, халықтың шаруашылық,

саясат, мәдениет жүзіндегі қажеттері де көбейген соң, бұларды өтеу үшін күн сайын әр алуан кітап, журнал, газеттер топ-тобымен шыға бастады. Бұлардың бәрімен танысып, бәрін оқып, білімін арттырып, жөн-жосық көріп отыру – ақ үстінен қара таныған азаматтың бәріне де міндетті болды. Сондықтан, автор көрсеткішке төңкерістен бастап бұл күнге шейін басылып шыққан қазақ кітаптарын тізген. Кітаптың қайда, қашан басылғаны, кім шығарғаны, кім аударғаны, көлемі, бәрі көрсетіледі. Баспасөз жүзінде сыналғандары болса, сол сындардың қысқаша қорытындылары жа жазылған. Кей кітаптардың қысқаша мазмұны да көрсетіледі.

Төңкерістен бері басылған кітаптардың сатылып біткендерін де бұл көрсеткішке енгізген. Бұлай етулерінің мәнісі – ондай кітаптардың әлі де сол замандағы оқушыларға керекті болса, қайта басылуын тілеп, білдірер, соған қарай қайтадан басылатын болар деген оймен болатын.

Газет, журналдардың сол кезде шығып тұрғандарын кіргізген. Бәрінің де мерзімі, жазылу бәсі, адрестері көрсетіледі. Бұл көрсеткішке Қазақстан мемлекет баспасы (Орынборда, Қызылордада), мұның күншығыс бөлімі (Ташкенде) және Мәскеудегі орталық баспа шығарған кітаптардың бәрі де кірген.

ОҚУ КІТАПТАРЫ, ҚҰРАЛДАРЫ

1. БАЙТҰРСЫНҰЛЫ АХМЕТ. «Әліп-би»

Төте оқу мен тұтас оқу екеуіне де жарайтын түрде жазылған жаңа құрал. Қазақ тұрмысына үйлесімді сүгіреттері бар. Емлесі жаңа. Қазақстан білім ордасы мектептерде қолдануға ұйғарған. Қызылорда. 1926 жыл. «... Ахметтің 7 рет басылған бұрыңғы «Әліп-биі» (оқу құралы) қазақ жұртына орасан көп пайда келтірген еді. Бұрынғы әліп-биі қазақ мұғалімдерін ең алғаш Еуропа оқу әдістерімен таныстырудың үстіне, кезінде әрі жаңа, әрі төте жол асылп, қазақ арасында оқу жөніндегі ескілікті жойған еді. Бірақ соңғы кездерде жаңа тәртіптер шыға бастағаннан кейін ол әліп-биі әдісі жөнінде, мазмұны жағынан да ескірген.

Мұнау жаңа әліп-биі бұрыңғысынан қай ретте болса да аса артық. Бұл әліп-бидің мазмұны, қазақ жағдайына қарай, мемлекет кеңсінің программасына үйлесімді болып шыққан. Сөздері баланың ұғымына аса қолайлы тәртіппен құралған.

Бұл әліп-биі дыбыс әдісімен де, америка әдісімен де оқуға қолайлы. Шығарушының үлкен шеберлігі көрініп тұр. Оқушыға бұл әліп-биі аса қызықты, баланы өздігінен білуге, өздігінен үйренуге ұмтылдыратын түрде жазылған. Сыртқы көрінісіне қарағанда, тұтас сөздер әдісімен жазған сықылды. Бірақ тәжірибесі аз мұғалімдер мұнымен дыбыс әдісі бойынша да оқыта алады. Әңгімелері балалар үшін қызық, жеңіл, заманға лайық. Мазмұн жағынан да, әдіс жағынан даартық кемшілік таба алмадық...

Бұл әліп-биі бұрыңғысына жүде ұқсамайды. Көңілдегідей болып шыққан. Білім кеңесі.

2. БҰ ДА СОНЫКІ. «Тіл – құрал». I-ші. Дыбыс жүйесі мен түрлері. Түзетіліп, толықтырылып, жаңа емлемен 5-ші басылуы. Қызылорда. 1925 жыл. 39 бет. Бәсі 35 тиын.

3. БҰ ДА СОНЫКІ. «Тіл – құрал». II-ші. Сөздің жүйесі мен түрлері. Түзетіліп, толықтырылып, жаңа емлемен 5-ші басылуы. Қызылорда. 1925 жыл. 121 бет. Бәсі 65 тиын.

4. БҰ ДА СОНЫКІ. «Тіл – құрал». III-ші. Сөйлем жүйесі мен түрлері. Түзетіліп, толықтырылып, жаңа емлемен 3-ші басылуы. Қызылорда. 1925 жыл. 73 бет. Бәсі 45 тиын.

5. БҰ ДА СОНЫКІ. «Сауат ашқыш». Дыбыс әдіс жолымен тәртіптелген қазақша әліп-би. Сауатсыз үлкендер үшін I-ші басылуы. Орынбор. 1924 жыл. 114 бет. Бәсі 45 тиын.

6. ШОНАН ҰЛЫ ТЕЛЖАН. «Шала сауатты ересектер үшін оқу құралы». Қызылорда. 1926 жыл. ... бет. Бәсі ... сом. ... тиын.

7. БАЙТҮРСЫН ҰЛЫ АХМЕТ ПЕН ШОНАНҰЛЫ ТЕЛЖАН. «Оқу құралы». 3 – 4 жылдарда оқылатын кітап хрестоматия. Қызылорда. 1926 жыл. ... бет. Бәсі ... сом. ... тиын.

8. ЖҰМАБАЙ ҰЛЫ МАҒЖАН. «Тарту». (Әбубәкір Дибай ұлы жинаған әдебиет түрлерінен тізілген оқу кітабы). Ташкент. 1924 жыл. 215 бет. Бәсі 1 сом 35 тиын.

9. ДУЛАТ ҰЛЫ МІРЖАҚЫП. «Оқу құралы». (Бастауыш мектепте екінші жыл оқылатын қирағат кітабы. Орынбор 1924 жыл. 5-ші басылуы. 126 бет. Бәсі 45 тиын.

10. БҰ ДА СОНЫКІ. «Есеп құралы». Бастауыш мектепте 2-ші жыл оқылатын кітап. Түзетіліп, толықтырылып, сүгірет салынып, жаңа емлемен 4-ші басылуы. Орынбор 1925 жыл. 76 бет. Бәсі 38 тиын.

11. БҰ ДА СОНЫКІ. «Есеп құралы». Бастауыш мектепте 2-ші жыл оқылатын кітап. Түзетіліп,

толықтырылып, сүгірет салынып, жаңа емлемен 4-ші басылуы. Орынбор 1925 жыл. 98 бет. Бәсі 50 тиын.

«... Орыс тілінде Ланков деген кісінің қоғам жүйесінің негізіне тіреп жазған есеп құралы бар. Бұл өте мақтаулы құрал. Соңғы комплекс жүйесіне ыңғайланып жазылған. Міржақыптың есеп құралы Ланков құралының (қазақ тұрмысына үйлестірілген) аудармасы...

Біздің қырдағы оқытушыларымыз мұндай жаңа істі құралға өте шөлдеулі. Сондықтан, бұл құрал оқытушыларға жаңа істі жалғыз құрал. Алдымыздағы оқу жылына қарсы бастауыш мектептерде комплекс жүйесі кіргізілсін деп отырғанда, оқытушылардың тілегіне бұл құрал дәл шығып отыр...». «Еңбекші қазақ» газеті. № 304, 1925 жыл.

12. ЗЕНЦЕНКО МЕН ЕМЕНЬЕВ. «Бірінші басқыш ауыл мектептері үшін арналған есептік». 2-ші жылдық. Аударушы Дәулетбек ұлы Ғ. Ташкент. 1925 жыл. 68 бет. Бәсі 50 тиын.

13. БҰ ДА СОНЫКІ. «Бірінші басқыш ауыл мектептері үшін арналған есептік». 3-ші жылдық. Аударушы Баймақан ұлы Шәкір. Ташкент. 1925 жыл. 69 бет. Бәсі 50 тиын.

«... Зенченко мен Еменьев түрлі есептердің бәрін де бұқараның тұрмысынан, шаруасынан алып жазған. Сондықтан, балалалар Зенченконың есептерін шығарғанда, есепке жаттығып, зейіні ашылудың үстіне, тұрмыстың, шаруаның түрлі тарауларымен танысып, үй ішінің түсімі, шығыны қандай болатынын тексеріп үйренеді; кооператив, түрлі серіктердің жай-күйімен танысады; ауыл-аймақ, болмыс, үйез, губерна, бөтен өлке, мемлекет жайын тексеріп, қоғам шаруасымен танысады, қоғамдық жұмысқа да бейімделеді; сөйтіп бастауыш мектептегі сан жүйесі, шама тілі бұрынғыдай тұрмыстан, шаруадан сыртқары

оқушыны жалықтыратын жансыз құр сүлде болмай, басқа ғылымдармен сабақтасып, комплекс жолына түседі.

Бұл кітаптардың қазақшасына келейік. Жоғарғы кітаптардың екеуінің де емлесі ескіше, бірақ ескіше де дұрыс емес; пән сөздері ғылым кеңесінде қабылданған сөздерден басқаша, кітаптың әр жерінде әр түрлі аталатын сөздер де бар... Есеп амалдары солдан оңға қарай жазылған; Шәкір кітабында оң-теріс аралас. Екеуінің де сыртында орысшадан өзгертіліп «өзгертіліп аударылды» делінген. Бірақ Ғ-ның өзгерткені шамалы, Шәкірдің қанша өзгерткенін тексергіміз жоқ. Зенченко кітабындағы цифрлар ішкі Ресейдің цифрлары: сондағы мал саны, егін мөлшері, сондағы базар нарқы. Сондықтан, Зенченко мен еменьев «біздің есеп құралымыз бұл күйінде басқа жердегі мектептерге жарамайды, басқа жердегі мектептерге сол жердің шаруа жағдайына лайықтап өз алдына есеп құрал шығару керек» дейді. Сондықтан бұл кітаптарды қазақшаға аударғанда: азық-түлік, аяқты мал, шаруаның басқа түрлі керектерінмұндай тұрмыстың жағдайына қарай есептеп жазу керек еді... қазақтың үй-іші, ауыл шаруасы түгіл, мектепте ішкі Ресейдегідей болмайды. Сондықтан, мектеп жайында жазылған есептерді де қазақ мектебіне келетін қылып түзетіп жазу керек еді...». «Жаңа мектеп» журналы. № 16 1925 жыл.

14. ДОСМҰҚАМБЕТ ҰЛЫ Қ. «Табиғат тану». Бірінші бөлім. (Бұйым, ауа, су, жер, кен, жер жүзінің өзгерілуі). Ташкент. 1922 жыл. 127 бет. Бәсі 1 сом 20 тиын.

15. БҰ ДА СОНЫКІ. «Жануарлар». Бірінші бөлім. (Сүейектілер қақында). Ташкент. 1922 жыл. 184 бет. Бәсі 1 сом 20 тиын.

16. БҰ ДА СОНЫКІ. «Жануарлар». Екінші бөлім. (Жан-жануарлар, бір-қуыстылар, бұлттар, тікенділер, құрттар,

былқылдақ-тәнділер турасында). Ташкент. 1922 жыл. 126 бет. Бәсі 1 сом.

17. ТРОЯНОВСКИЙ. «Жаратылыс тану құралы» 1-ші бөлім. (Ауа, су және жер). Аударушы Айбас ұлы Бірмағамбет. Қызылорда. 1926 жыл. 135 бет. Бәсі 90 тиын.

19. ТОҚТЫБАЙ ҰЛЫ ИСА. «Жағрапия». Бірінші басқыш мектептер үшін. Ташкент. 1923 жыл. 96 бет. Бәсі 60 тиын.

20. БҰ ДА СОНЫКІ. «Түркістан». Ташкент. 1923 жыл. 54 бет. Бәсі 45 тиын.

21. ТІЛЕУ ҰЛЫ ЖҰМАҒАЛИ. «Гигиена». Орынбор. 1924 жыл. 167 бет. Бәсі 75 тиын.

Бұл денсаулық жайынан екінші басқыш мектепте оқылатын құрал. Денсаулықтың адам баласына қымбаттылығы, адам денсаулығының, мүшелерінің жаратылысы, адамның денсаулығы үшін ауаның, үйдің, киімнің, тамақтың қандай болуға керектігі, жас баланың тәрбиесі, мектеп балаларының денсаулығы, жұқпалы аурулар, солардан сақтану жөндері толық баяндалған. Бұл кітап жалғыз мектепте ғана оқылатын емес, хат танитын адамның бәріне де түсінікті.

22. ОМАР ҰЛЫ ЕЛДЕС. «Физика». Орынбор. 1924 жыл. 397 бет. Бәсі 2 сом 40 тиын.

Бұл кітап екінші басқыш мектептерінде оқуға арналған кітаптың аяғында физикада ұшырайтын пән сөздері дербес түсіндірілген.

23. А. БОГДАНОВ. «Тұрмыс жүйесі білімнің қысқаша курсы». Қазақшаға аударушы Шонан ұлы Телжан. Кітаптың аяғында осы кітапта ұшырайтын Қазақстан білім-әдебиет кеңесі қабыл етіп алған пән сөздерінің мәнісі бірге басылған. 1-ші басылуы. Орынбор. 1924 жыл. 316 бет. Бәсі 1 сом 55 тиын.

«Біздің кітап оқып көрмеген, үлкен кітап көрсе жатырқап тұратын оқушыларымызкітапты оқып көрместен, бұрын, осы кітаптың сөзін түсініксіз екен деп жала жауып жүр.

Бұл кітаптың сөзі түсінікті. Телжан орыс кітабын қазақшаға аударуға шебер. Бұл кітаптың сыры біздің қазақтың ойына жат. Мұндағы ойды қазақ ойлаған емес. Кітаптың қиын көрініп тұрғаны кітаптан емес, кітаптың қазаққа негізі, сыры жаттығынан. Бұл кітаптың басы шаура тарихының еңбеңтеп, тәй-тәйлап өсіп келе жатқан дәуірі – қазаққа ұғымды, қазақтың тұрмысы өзі осы дәуірдің желісіне шығып клееді. Тұрмыс – мен мұңдалап тұрғанды кітап жетелеп жібереді. Капитал дәуіріне жеткенде, қандай шебер адам болса да, шаруашылық жүйесінің білімін осы күнгі жалпы қазаққа түсіндіре қоюы оңай емес...

Орыс тілін білмейтін жаңа өспірім жастар бұл кітапты жақсылап оқыса, оң болады. «Еңбекшң қазақ» газеті. № 336, 1925 жыл.

24. ПРОФ. ПОКРОВСКИЙ. «Орыс тарихы» 1-ші бөлім. 1925 жыл. 312 бет. Бәсі 2 сом.

25. ШОНАН ҰЛЫ ТЕЛЖАН. «Орысқа қазақ тілін үйреткіш». Орынбор. 1925 жыл. 99 бет. Бәсі 701 тиын.

Бұл кітапты оқыған адам 900-дей қазақ сөзін үйренеді. Кітап орыс тілін, орыс «тіл жүйесі мен сөйлем жүйесін» білетіндерге арналып жазылған. Мұндай білімі жоқ адамға тек дара сөздің мәнісін ғана білуге болады. Бұл кітаппен қазақ тілін орыстар мұғалімсіз оқып та үйрене алады.

26. «КЕСПЕ ӘЛП-БИ». Қызылорда-Ташкент. 1925 жыл. Бір табақ. Бәсі ... тиын.

27. «МЕТР ӨЛШЕУШТЕРІ». Қызылорда. 1925 жыл. Бір табақ. Бәсі 10 тиын.

28. «КӨБЕЙТУ КЕСТЕСІ». Қызылорда-ташкент 1925 жыл. Бір табақ. Бәсі 15 тиын.

29. «ҚАЗАҚСТАН КАРТАСЫ». Үлкендігі 55x35 см. Екі түрлі бояумен тез арада басылып шығады.

30. «ҚЫЗЫЛОРДА ПЛАНЫ». Үлкендігі 55x35 см. Екі түрлі бояумен тез арада басылып шығады.

31. «ТҮРКІСТАН КАРТАСЫ». Ташкенде басылған. Бәсі 16 тиын.

32. «ЕВРОПАНЫҢ КАРТАСЫ». Ташкенде басылған. Бәсі 16 тиын.

II ТӘРБИЕ – ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ

1. «ҚАЗАҚСТЫҢ БАСТАУЫШ ТӨРТ ЖЫЛДЫҚ ЕҢБЕК МЕКТЕБІНІҢ ПРОГРАМЫ». Орынбор. 1923 жыл. 26 бет.

2. ТҮРКІСТАН БІЛІМ КЕҢЕСІ. «4 жылдық мектеп үшін програм». 1-2-ші бөлімі. Ташкент. 1924 жыл. 69 бет. Бәсі 60 тиын.

3. ЖҰМАБАЙ ҰЛЫ М. «Бастауыш мектепте ана тілі». Ташкент. 1923 жыл. 19 бет. (Сатылып бітті).

4. З. АЛМАДИНГЕН-ТУВМИМ. «Мектептен бұрынғы тәрбие».

Аударушы Құлжан келіні Н. Орынбор. 1923 жыл. 36 бет. Бәсі 20 тиын.

5. ЖҰМАБАЙ ҰЛЫ МАҒЖАН. «Педагогика». (Баланы тәрбие қылу жолдары). Екінші басылуы. Ташкент 1923 жыл. 108 бет. Бәсі 75 тиын.

6. АЙМАУЫТ ҰЛЫ Ж. «Тәрбиеге жетекші». (Бала оқытушыларға). Орынбор. 1924 жыл. 186 бет. Бәсі 1 сом.

«... Жүсіпбектің «Тәрбиеге жетекші» кітабы – жыл құсы. Бұл кітаптың тілі өте жеңіл. Баспасы анық. Қағазы жақсы.

Корректор жаңылысы жоқ. Кітап аяғында пән сөздерінің қазақшасы тізілген...

...Жүсіпбектің кітабы ескі сарынмен емес, жаңа сарынмен жазылған. Осы күнге шейін ғылымның оқыту, тәрбие туралы шығарған қорытуының Жүсіпбек қазақ оқытушыларына ең керегін алып жазған. Кітапта «қисын» (теория) аз, іс жүргізу жағы көп. Бізге керегі де осы. Жүсіпбек оқытушыларымыздың тамырын жақсы айырған. Бұл кітапты оқып шыққан кісі мектептің мақсатымен де танысады, қалай істі үйлестіруін де түсінеді. Баланы қалай оқытуын да үйренеді. Кітап оқытушыларға жақсы жетекші. Бұл кітапты оқытушылардың оқып шығуы аз, зерттеп, жаттап алуы керек. Оқытудың тәртібі жайынан тәрбие алмаған мұғалімдер түгіл, оқу жолына маман оқытушыларда бұл кітапты дұрыстап оқуы керек...

... Бұл кітап педтехникумдерде, пединститутта оқу құралы болуға жарайды. Бұл кітап әр оқытушы столының үстінде жатуы керек. Әр мектептің кітапханасында болуы керек». «Еңбекші қазақ» газеті. № 400, 1925 жыл.

7. «БІЛІМ КЕҢЕСІ» «Қазақстанның халық ағарту жолындағы қызметкерлеріне оқыту әдісі жайындағы № 1 хат». Орынбор. 1924 жыл. 51 бет. Бәсі 35 тиын.

8. БҮ ДА СОНЫКІ. «Әдіс хат № 2». (Оқымыстар сиезінің жасаған програмына). Орынбор, 1925 жыл. 15 бет.

9. «ҚАЗАҚ БІЛІМПАЗДАРЫНЫҢ ТҰҢҒЫЗ СИЕЗІ». Орынбор. 1925 жыл. 118 бет. Бәсі 70 тиын.

Бұл кітапта сиезде қаралған оқу, жазу-емле, тіл, мектеп програмы жайынан толық баяндамалар және осы мәселелер тақырыпты қаулылар түгел басылған. Хат білетін адамның бәріне, әсіресе мұғалімдерге өте керекті, пайдалы кітап.

10. ТӨРЕҚҰЛ ҰЛЫ НӘЗІР. «Жаңа әліп-би неге керек?» Мәскеу. 1925 жыл. 88 бет. Бәсі 35 тиын.

Жаңа әліп би неге керек? – тас дәуірінен бастап әліп-би тарихы жайынан сөйлейді. Арабтың жазу тарихынан, араб жазуының өзгеруінен сөз ашады. Түрік елдерінің ескі жазулары сөйлеп келіп, жаңа әліп-билердің шығуы, өзгеруі тарихына көшіп, көп мағлұмат береді. Бұл күнге шейін қазақ-қырғыз қолданып келе жатқан әліп-бидің кемшіліктерін көрсетіп, латын әліп-биін қабыл алуды ұсынады, латын әліп-биінің артықшылығын дәлелдейді.

11. ДОСМҰҚАМБЕТ ҰЛЫ ХАЛЕЛ. «Қазақ-қырғыз тіліндегі сингарманизм». (Дыбыстардың үндестік заңы). Ташкент. 1924 жыл. 53 бет.

12. БАЙТҰРСЫН ҰЛЫ АХМЕТ. «Баяншы». (Қазақ мұғалімдері үшін). Қазан. 1920 жыл. 53 бет.

13. БҰ ДА СОНЫКІ. «Әліппе астары». («Оқу құралы» деген қазақша әліппе бойынша, үйретушілер үшін шығарылған баяншы). Орынбор. 1924 жыл. 26 бет. Бәсі 10 тиын.

14. ҚОЖАН ҰЛЫ СҰЛТАНБЕК. «Есеп тану құралы». 1-ші бөлім. Ташкент. 1924 жыл. 64 бет. Бәсі 40 тиын.

15. БҰ ДА СОНЫКІ. «Есеп тану жобасы». Ташкент. 1923 жыл. 12 бет. Бәсі 15 тиын.

III САЯСИ-АҒАРТУ ӘДЕБИЕТИ

1. Г. ЗИНОВЬЕВ. Ресейлік коммунсит (большевик) партиясының тарихы».

Аударушы Дулат ұлы Міржақып. Орынбор. 1925 жыл. 158 бет. Бәсі 1 сом 10 тиын.

«Бұл кітапта Зиновьев жолдастың алты лекциясы жазылған. Зиновьев кітабы осы күнгі бұл темаға жазылған

кітаптардың, ішіндегі ең тәуірлерінің бірі деп есептеледі. Партия тарихын оқығанда кеңес-партия мектептерінде ұсталатын кітаптың бірі осы. Кітап қазақшаға жеңіл, түсінікті тілмен аударылған. Қазақшаға аударуынан сөз бен сөйлем жүйесінен жаңылыс жоқ. Қағазы әдемі. Әрбірі жаңа, анық, нарқы қымбат емес. Сөз басында Зиновьев жолдас: бұл лекцияны әдебиетіміз өте жарлы болған соң бастырдым дейді.

Қазақта бұл туралы тіпті әдебиет жоқ деуге келеді. Сондықтан бұл кітаптың қазақ тілінде шығуы өте керекті нәрсе. Бұл кітап кеңес-партия мектептерінде, саяси сауат курстарында оқу құралы орнына жүре алады. Партия тарихымен танысқысы келген кісі бұл кітапты оқымай кете алмайды. Бұл кітап мектеп кітапханаларында, оқу үйлерінде болуға тиіс». «Еңбекші қазақ» газеті. № 15, 1926 жыл.

2. БУВНОВ. «Ресей ортақшыл партиясының үстінен өткізген дәуірлері». Аударушы Ғ. Асылбекұлы. Орынбор. 1924 жыл. 57 бет. Бәсі 30 тиын.

3. Л. М. КАГАНОВИЧ. «Ресейдің коммунист партиясы қалай құрылған». (Партияның жолы — уставы туралы). Орынбор. 1925 жыл. 104 бет. Бәсі 30 тиын.

4. «РЕСЕЙ КОММУНИСТ ПАРТИЯСЫН КҮШЕЙТЕЛІК». Орынбор. 1924 жыл. 80 бет. Бәсі 25 тиын.

5. ВАРДИН. «Россияның саяси партиялары эм революция». Аударушы М. Шэмм. Орынбор. 1923 жыл. 77 бет. Бәсі 40 тиын.

6. Л. Д. ТРОЦКИЙ. «Октябрь төңкерісі. Аударушы Жүсіп ұлы Сапа мен У. Орынбор. 1924 жыл. 107 бет. Бәсі 52 тиын.

7. И. ПИЛЕРОВСКИЙ. «Октябрь төңкерісі әм жаңа үнем саясаты». Аударушы Нұрым ұлы Г. Орынбор. 1924 жыл. 55 бет. Бәсі 40 тиын.

8. М. П. ПАВЛОВИЧ — ВЛОНТЕР (БЕЛЬТМАН). «Отар мен ұлт мәселесі және III-ші Интернационал». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Ақмешіт. 1925 жыл. 72 бет. Бәсі 40 тиын.

«... Ресейдің жұмыскерлері мен қара шаруалары қандай кер замандарды басынан кешіріп, қаншама қиындықтарға шыдап, Октябрь төңкерісінің көтерген қызыл туын қорғап, жер жүзіне танытқанын білу үшін, бұл сияқты кітапты оқып танысу қазақ, кедейі мен шаруаларына өте пайдалы және жақсы сабақ. Кітаптың ішінде Павлович жолдастың сол күндерде (19-20 жыл) болжап айтқандарының көбі жүзеге шығып, осы күні көзіміз көріп отыр. Әлі де бірен-саран орындалмағаны болса, оны да жақын уақытта көзімізбен көруімізге еш шек жоқ...».

9. КОВАЛЕНКО. «Саяси кітапша». Аударушы У. Орынбор. 1923 жыл. 81 бет. Бәсі 30 тиын.

«Коваленконың «Саяси кітапшасы» қысқаша тарихи материализм, әлеумет жүйесі жайындағы ғылымдар мен бұрын көп таныс емес адамдарға біраз мағлұмат береді. Әрине, қоғам жүйесін толығырақ, білуге Коваленко кітапшасы жеткіліксіз; бірақ, алғашқы керек мағлұматтарды беруге жарайды. Қазақшаға аударуға пайдалы кітап, саяси-тәрбие беруге демеуі тиетін кітап. Қазақшасының тілі түсінікті, қазаққа түсінікті, миына сіңімді қылып аударылған. Қазақшасының ішінде оқыған қазақ түгіл, оқымаған жай қазақ түсінбестей я сөз, я ой жоқ. Қазақшасы ұғымды.

Қоғам жүйесі, саясаттан мағлұмат алғысы келген қазақ баласы «Саяси кітапшаны» оқуы тиіс. Әсіресе оқып жүрген

шәкірттерге пайдасы зор; ел арасындағы қызмет қылып жүрген, кітап-құралы шамалы жерлердегі азаматтар оқуына тіпті дұрыс». «Қызыл Қазақстан» журналы. № 17-18, 1923 жыл.

10. А. БЕРДНИКОВ ПЕН СВЕТЛОВ. «Коммунист партиясына кіруші әрбір еңбекші не білуге тиіс?». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 110 бет. Бәсі 32 тиын.

11. И. СТАЛИН. «Партияның ауылдағы кезекті істері туралы». (Орталық партия комитеті жанында болған ауыл ұялары қатшыларының мәжілісінде сөйленген). Аударушы Мадияр. Орынбор. 1925 жыл. 21 бет. Бәсі 18 тиын.

12. Л. М. КАГАНОВИЧ. «Ауылдарда кеңес жұмыстарын дұрыстау». Аударушы Жолдыбай ұлы. Орынбор. 1925 жыл. 33 бет. Бәсі 20 тиын.

13. В. МОЛОТОВ. «Ауылдағы кезекті міндеттеріміз туралы». Аударушы Алдоңғар ұлы Ерғали. Орынбор. 1925 жыл. 80 бет. Бәсі 30 тиын.

«... Бұл кітапшада қазіргі заманның елінің алдындағы тұрған бір сыпыра

саяси міндеттерін шолып өтпекпіз. Бұл кітап болғалы тұрған мәселелер Орталық, партия комитетінің Октябрьдегі пленумінде менің «Ауылда істелінетін кезекті міндеттер» деген тақырыпты сөйлеген баяндамам болатын. Сондағы баяндамада бұл кітаптағы сөзден көп айырмасы жоқ. Аздап толықтырылған, өзгерткен жерлері болды. Мұның аяғында осы ауыл жұмыстары туралы партияның пленумы қабылдаған қаулыларда басылып отыр».

(В. Молотов дәйектемесінен).

14. СМИРНОВ пен ӘЛІБЕКҰЛЫ. «Ауылдағы партия ұяларының ел шаруасы жөніндегі жұмыстары. Аударушы Жиенбай ұлы. Орынбор. 1925 жыл. 36 бет. Бәсі 20 тиын.

Смирнов жолдас жалпы кеңестер одағындағы жай-күйді сөйлеген.

Әлібек ұлы жолдастың сөзі Қазақстан елдерінің шаруашылығы туралы партия ұялары қатшыларының аймақтық жиылысына жасаған баяндамасынан алынған. Мазмұны: ел шаруасының бұрынғы және осы күнгі қалы. Ел шаруасының жөнделуге бет алған 1923 жыл. Шаруаны жөндеу үшін керек күштің, мықтысы – елдің өзі ұмтылу. Ағарту жолындағы қызметкерлерді іске кірістіру керек. Елдегі партия ұяларының жұмыс жағдайы. Қоныстандыру жұмысының дұрыс жүргізілуі шаруаға өте қымбат. Қоныстандыру жұмысы жағдайсыздық, тудырмасын. Каперация арқылы шаруа жөнделсін. Шаруаны жаңа жолға сілтеуші – агроном. Машине шаруаның жұмысын жеңілдетеді. Қазақстанда маңызды шаруа – мал өсіру. Бірыңғай шаруа салығының, дұрысталуына қам қылу керек. Бұл жұмыстарға барлық кеңес-қоғам мекемелерін, білімдерін қатынастыру керек.

15. Н. КРУПСКАЯ. «Ауыл арасында саяси ағарту жұмысы». (Ауыл ячейкалары қатшыларының Р. О. П. Кіндік комитет жанында болған кеңесінде Н. К. Крупская жолдастың баяндамасы). Аударушы Шонан ұлы Т. Орынбор. 1925 жыл. 30 бет. Бәсі 10 тиын. «... Ауылға қарай бетінді бұр» деген осы күнгі партияның екпінді тәртібіне қойылып отырған мәселесінің бірі. Ауылға қарай бетті қалай бұрамыз? Ауылда істегелі отырған істеріміз не? Ауылдың кімін қуаттап, кіміне қарсы боламыз? Осының бәрі шешуін күтіп, біздің алдымызда тұрған мәселелер. Крупская жолдастың ауылдағы мәдени жұмыстар туралы сөйлеген сөзі бұл сұраулардың көбіне жауап береді...».

(Садуақас ұлы Смағұлдың сөзбасынан).

16. КАМИНИЦКИЙ. «Ауылдағы кооперация туралы». (Ауыл ячейкалары қатшыларының Р. О. П. Кіндік Комитетінің жанында болған кеңесінде Каминицкий жолдастың жасаған баяндамасы). Аударушы Шонан ұлы Т. Орынбор. 1925 жыл. 14 бет. Бәсі 7 тиын.

Каминицкий жолдас жалпы кеңестер одағындағы ауыл кооперациясы туралы сөйлейді. Одан кейін кооперацияның күшейуі, ауылдағы кооперациялардың, кемшіліктері, кооперацияны қалай қадырлы қыладуды баяндайды.

Садуақас ұлы Смағұл жолдас осы кітапшадағы бассөзінде – қазақ арасындағы кооперация жайын, кооперацияның, пайдасын, кооперацияның қазақ арасында кемдігін, оның себептерін, кооперация жаңа тұрмыстың негізгі екенін, онсыз шаруашылық түзелуі қиындығын түсіндіреді.

17. «ШАРУА ҚҰРЫЛЫСЫНЫҢ ЖҮЙЕЛЕРІ». Орынбор. 1924 жыл. 1 табақ. Бәсі 12 тиын.

18. СҰЛТАНБЕК ҰЛЫ ЖАҒЫПАР. «Бұрын әм қазір де жер саясаты». Қостанай. 1925 жыл. 56 бет.

«... Жер туралы бізге ескі әдебиеттен қалған мұра жоқ. Орыстың «Жер өлшеуіш» төрелерінің орыс тілінде жазғандары болмаса, қазақ тілінде қалың елге түсінікті мағлұмат беретін кітап әлі бізде шыққан жоқ. Сондықтан «қыс ішінде» келіп қалған бріер қазды қазақ оқушылары құттықтап алатын жөні бар.

Сұлтанбек ұлы жолдастың жоғарыда көрсетілген кітапшасы шаруашылық, әдебиет даласында келген бірінші қаз деп айтуға болады.

Ең әуелі кітапшаның тілі оңды. Әсіресе, көшірме әдебиет көбейгеннен кейін, қазақтың әдебиеті тарғылданып барады. Кейбір «шаруашыл тілмаштар» жолдың санына қызығып, сапасын ескермей де кететін кездері болады. Сондықтан

түсінікті қазақ тілімен жазылған сөздерді ең құрығанда тілің сүйсініп оқиды. Жағыпар жолдастың кітабы – құр тілі түсінікті ғана емес, оның мағынасы да маңызды...

...Біздің ойымызша Жағыпар жолдастың бұл кітабын қалың бұқара елге

тарату өте пайдалы. Әсіресе, қоныстандыру жұмысы жүріп жатқан елдер бұл кітапты оқу керек. Кітаптың, ішінде қоныстандыру мәселесі туралы да көп мағлұмат бар...

... Қайткенде де бұл кітапшаны бұл уақытқа дейін жер мәселесі туралы жазылған кітаптың ең оңдысы деуге болады». «Еңбекші қазақ» газеті. № 337, 1925 жыл.

19. ШОНАН ҰЛЫ ТЕЛЖАН. «Қазақ жері мәселесінің тарихы». Қызылорда. 1926 жыл. ... бет. Бәсі ... тиын.

20. ЕСБОЛ ҰЛЫ МЫРЗАҒАЗЫ. «Түркістанда келімсектер орнаған аудандарда жер мәселесі». Ташкент. 1923 жыл. 50 бет.

21. РЫСҚҰЛ ҰЛЫ Т. «Жетісу мәселелері». Ташкент. 1923 жыл. 33 бет.

22. КЕМЕҢГЕР ҰЛЫ Қ. «Бұрынғы езілген ұлттар». Мәскеу. 1925 жыл.

126 бет. Бәсі 50 тиын.

23. СЕНУШКИН. «Кәсіпшілер одағының, мәдени-ағарту жұмысы. Аударушы Мадияр. Қызылорда – Ташкент. 1926 жыл. ... бет. Бәсі тиын.

24. ТОМСКИЙ. «Республикалар одағының VI кәсіпшілер съезінің қорытындысы». Аударушы Нұрым ұлы Ғаббас. Қызылорда-Ташкент. 1925 жы. 56 бет. Бәсі 40 тиын.

25. БҰ ДА СОНЫКІ. «Кәсіпшілер» одақтарының ұйым құрылысы негіздері. Толықтырылып, түзетіліп екінші басылуынан аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 100 бет. Бәсі ... тиын.

Бұл кітапты аударушы Жүсіп ұлы Сапаның тілі өте түсінікті, түсінікті.

Білім кеңесі қабылдаған пән сөздері орнына жұмсалып отырған. Томскийдің тілі өте ауырлығына қарағанда, қазақ оқушылары үшін аударма анағұрлым жеңіл деуге болады.

26. БҮ ДА СОНЫКІ. «Ресейде кәсіпшілер қозғалысы». Аударушы Есмағамбет ұлы. Орынбор. 1925 жыл. 59 бет. Бәсі 35 тиын.

«Бұл кітаптың қазақшасы өте түсінікті. Есмағамбет ұлы орысшадан қазақшаға аударуға шебер екен. Бірақ Томский жолдасқа еріп кетіп, оның кітапшасын өз күйінде аударған да қойған...». «Еңбекші қазақ» газеті. № 328, 1925 жыл.

27. Я. БОЯРСКИЙ. «Кәсіпшілер одағының мүшелік билеті». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Қызылорда. 1925 жыл. 102 бет. Бәсі 36 тиын.

«Бұл кітап мүшелік билеттің не екенін түсіндірумен қатар, кәсіпшілеродағының, мақсатын, міндетін, кімнің мүше бола алатынын, бола алмайтынын және неге керектігін түсіндірген. Оның үстіне еңбек заңының күнде керек болатын статьяларын жақсылап түсіндіріп өткен...

Қысқасы бұл кітап кәсіпшілер одағына мүше болып жүргендерге жақсы мағлұмат береді. Кітаптың қазақшасы да түсінікті тілмен жазылған... Жалғыз жұмыскерлер емес, қазақтың қайсы одақ мүшелері болса да бұл кітапты оқып пайдаланулары керек. Осы күнге шейін құр «мүшемін» деп ұйым жұмысын елең қылмайтындар мұны оқып шықса, кәсіпшілер одағының не екенін, оның міндетін жақсы білдіреді; талай кәсіп ұйым жұмысына бейімделуіне үлкен себеп болар еді. «Еңбекші қазақ» газеті. № 3, 1926 жыл.

28. ЖҮСІП СТАЛИН. «Шығыс еңбекшілері университетінің, саяси міндеттері тақырыпты». Аударушы Өтебай мен Сұлтан. Мәскеу. 1925 жыл. 32 бет. Бәсі 12 тиын.

«Сталин жолдас бұл кітапшасының орысшасында Шығыс халқына арналған оқу ордасының міндеттерін айтқан. Университет міндеттері Шығыс елдерінің тұрмысына қарай болуы керек деп келіп, сол елдердің тұрмысын суреттеген. Сталин жолдас өз тілі мен өз ойын тасқа таңба басқандай нықтап түсіндірген. Енді аударма тілге келсек, кемісі толып тұр. Аударушылар түбірі қазақ ұғымына үйлестіріп аударудың орнына, ешкім ешнәрсе түсіне қылмастай қылып аударған...». «Еңбекші қазақ» газеті. № 392, 1925 жыл.

29. Б. СВИДЕРСКИЙ. «Еңбек әм капитал». (Шаруашылық, саяси пәннен қысқаша мағлұмат). Аударушы Алдоңғар ұлы Ерғали. Орынбор. 1923 жыл. 35 бет. Бәсі 25 тиын.

30. ӘУЕШ пен МЕРҒАЛИ. «Дін әм мемлекет». Орынбор. 1924 жыл. 82 бет. Бәсі 45 тиын.

«Әуеш пен Мерғалидың бұл кітапшасы қазақ арасында діншілдікке қарсы насихаттың тұңғышы деп айтға болады. Сондықтан аса қатты мінемейміз. Сөйтсе де маңызды кемшілігін айтқан жөн. Бұл кітапша қалың қазақ еңбекшілері мен жастарына арналып жазылғаннан кейін түсінікті, жатық тілмен бірінші діннің неден шыққанын, халықтың «миын ашытатын у» екенін, екінші – дін мәселесі туралы Кеңес үкіметінің негізгі саясатын түсіндіру керек еді. Кітапта да осындай анық түсіндіру жоқ... Сөйтсе де мұғалімдер сықылды біраз пікірі ашылғандар оқып шықса, пайдасыз болмаса керек. Кейбір бабтарын, мәселен, исламның қайдан шыққанын, дінді мемлекеттен айыру жөніндегі Комиссарлар Кеңесінің деректерін баяндаған жерін қалың бұқара да қызыға-қызыға оқыса керек». (Книгеноши – ???) журналы. № 3, 1925 жыл.

31. «БАЙЛАР ҮКІМЕТТЕРІНІҢ ТҮРМЕЛЕРІ».
Орынбор. 1924 жыл. 34 бет. Бәсі 20 тиын.

Капиталшы мемлекеттердің абақтылары суреттеледі. Мұндағы мақалаларды жазушылар сол мемлекеттердің абақтыларында өздері жатып шыққан төңкерісші ерлер. Бұлар Кеңес Республикалар Одағының астанасы – Мәскеуге келіп паналап отыр. Бұл кітапшада Америка, Англия, Аргентина, Бавария, Болгар, Бразилия, Италия, Қытай, Литва, Мексика, Норвегия, Польша, Румыния, Түркия, Финляндия, Франция, Жапон абақтылары жайынан жазылған. Кітапша өте қызық.

32. «Ауыл-қыстақта үгіт-насихат жүргізу жөнінде серік». Орынбор-Қызылорда. 1925 жыл. 254 бет. Бәсі 4 сом 53 тиын. Бұл кітап Р. К. П. мен Р. Л. К. Ж. Ұ-ның болыстық, ауыл-қыстақтық ұялары, оқухана үйлері, қызыл бұрыштар, оқытушылар, шаруа мамандары, тағы солар сықылды ауыл мен қыстақтағы әлеумет қызметкерлері үшін құрал есебінде жазылған.

33. «ЖОЛБАСШЫ» – Қазақстан республикасындағы болыстық атқару комитеттерінде іс жүргізу туралы. Орынбор. 1924 жыл. 53 бет. Бәсі 65 тиын. Кеңесте қазақ тілі жүретін болған соң қазақ болыстарында іс жүргізу түрлерінің, үлшілерінің бәрі осы кітапшада толық көрсетілген. Тәжірибесі жоқ хатшыларға бұл жолбасшының пайдасы зор.

34. «БОЛЫС БЮДЖЕТІ». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Қызылорда. 1925 жыл. 18 бет.

«Қазақ тілінде ақша жұмысы туралы әдебиеттің жоқтығын еске алып, Қазақстанның ақша комиссиараты осы кітапшаны шығарып отыр. Комиссариаттың, мақсаты болыс пен ауыл халқының жергілікті бюджет тақырыпты өкіметтің заң; жобалары мен таныстыру және де болыстық

бюджетті қалай жасап, қалай орындауды ұғындыру. Бұл кітапшаға болыстық бюджет тақырыпты керекті мағлұматтардың бәрі кіріскізілді. Болыс пен ауылдағы қызметкерлер осы кітапшаны дұрыс оқып алса, ішіндегі үлгі, нұсқаулар бойынша болыстық бюджетті қалай жасауды, оны қалай орындауды, оның үстіне болашақ социализмнің мектебі болған болыс шаруасының мәні мен маңызын дұрыс ұғынар еді...».

35. АСЫЛБЕК ҰЛЫ Ғ. «Біздің де күніміз туды» (Октябрь мейрамына арналып жазылған). Орынбор. 1922 жыл. 20 бет.

36. ТОҒАЖАН ҰЛЫ ҒАББАС. «Жаңа жұртшылық». Қызылорда. 1925 жыл. 75 бет. Бәсі 70 тиын.

37. КЕМЕҢГЕР ҰЛЫ ҚОШМҰҚАМБЕТ. «Қазақ тарихынан». Мәскеу. 1924 жыл. 72 бет. Бәсі 35 тиын.

38. ДИМАНШТЕЙН. «Дүние соғысына 10 жыл болды». Аударушы Арыстан ұлы Жүсіпбек. Мәскеу. 1924 жыл. 62 бет. Бәсі 15 тиын.

39. «ҚАЗАҚСТАННЫҢ 5 ЖЫЛЫ». (19-20 –1925 жыл). Мерекеге арналған кітап. Аударушы Мадияр. Қызылорда. 1925 жыл. 89 бет.

Бұл кітапта Қазақстан автономиялы Кеңес Республикасы құрылғаннан бері 5 жылдың ішінде істелген істер толық баяндалған. Кітаптың аяғында тарихи ыспаттамалар басылған.

40. КАПЛУН. «Кеңестер Ресейінде еңбек қорғау». Аударушы Есмағамбет ұлы М. Орынбор. 1922 жыл. 12 бет.

41. М. Л. ПАРИКАНТ. «Кеңес заңдары бойынша әлеуметтік қауіпсіздендіру». Аударушы Есмағамбет ұлы М. Орынбор. 1925 жыл. 58 бет. Бәсі ... тиын.

42. Б. ГУТЕРМАН. «Қазынадан қамсыз етілгендер не білуге тиіс». Аударушы Бабас ұлы Д. Орынбор. 1922 жыл. 28 бет. Бәсі 8 тиын.

43. «КЕҢЕСТЕР ОДАҒЫНЫҢ ТЕҢІЗ ӘСКЕРІМЕН ЖАЙ ӘСКЕРЛЕРІНІҢ, ХАЛЫҚ КОМИССАРЫ ЖӘНЕ ТӨҢКЕРІСШІЛ ӘСКЕР КЕҢЕСІНІҢ ТӨРАҒАСЫ МИХАИЛ ФРУНЗЕ». Аударушы Сұлтан. Мәскеу, 1925 жыл. 36 бет. Бәсі 25 тиын.

IV ЛЕНИН КІТАПХАНАСЫ

1. **Н. ПОПОВ пен А. ЯКОВЛЕВ.** Лениннің өмірі мен лениншілдік». Аударушы Нұрын ұлы Аббас. Орынбор-Қызылорда. 1925 жыл. 187 бет. Бәсі 32 тиын.

2. **С. КАНАТЧИКОВ.** «Жұмыскерлер мен қара шаруалар одағының, күзетінде». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа Орынбор. 1925 жыл. 16 бет. Бәсі 5 тиын.

3. **Г. ЯКУБОВСКИЙ.** «Төңкеріс данышпаны». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 10 бет. Бәсі 3 тиын.

4. **З. ЛИЛИНА.** «Лениннің адамгершілігі». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 20 бет. Бәсі 5 тиын.

5. **Ю. СТЕКЛОВ.** «Көсемнің моласы». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор – Қызылорда. 1925 жыл. 22 бет. Бәсі 5 тиын.

6. **В. КАРПИНСКИЙ.** «Қара шаруашылардың жалпы көсемі». Аударушы

Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 15 бет. Бәсі 5 тиын.

7. **Л. ТРОЦКИЙ.** «Ленин ұлт көсемі сияқты». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа.

Орынбор – Қызылорда. 1925 жыл. 12 бет. Бәсі 3 тиын.

8. **Д. ПРЕОБРАЖЕНСКИЙ.** «Ол туралы» аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 17 бет. Бәсі 5 тиын.

9. **МИЛУТИН, ШУВБАР, ШЕИНМАН, ГОРБУНОВ, КРАСИН.** «Ленин және шаруа құрылысы». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор – Қызылорда. 1925 жыл. 68 бет. Бәсі 6 тиын.

10. **К. РАДЕК.** «Төңкеріс көсемі». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 18 бет. Бәсі 5 тиын.

11. **Н. ЕМЕЛЬЯНОВ.** «Сырлы күрке». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 16 бет. Бәсі 5 тиын.

12. **Эм. ЯРОСЛАВСКИЙ.** «Ленин құралдары көтерілістің қисыншылы және тәжірибешілі». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 24 бет. Бәсі 5 тиын.

13. **Л. Б. КАМЕНОВ.** «Ленин және оның партиясы». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Қызылорда. 1925 жыл. 140 бет. Бәсі 28 тиын.

14. **В.И. ЛЕНИН.** «1905 жыл төңкерісі». Аударушы Мадияр. Қызылорда. 1926 жыл.

15. **З. ЛИЛИНА.** «Ұстазымыз Ленин» (Балалар оқуға). Аударушы Жажеке.

Мәскеу. 1925 жыл. 24 бет. Бәсі 10 тиын.

16. **Н. ЛЕНИН.** «Париж коммуны». Аударушы Жұмабай ұлы Мағжан. Мәкеу. 1925 жыл. 62 бет. Бәсі 40 тиын.

17. **Я. БРОНИН.** «Ленин мен қызыл сая». Аударушы Өтеміс ұлы Қ. Мәскеу. 1925 жыл. 48 бет. Бәсі 25 тиын.

18. **Б. И. НЕВСКИЙ.** «Владимир Илья ұлы Улянов (Ленин). Аударушы Аманғали Қанаш. Орынбор. 1924 жыл. 34 бет. Бәсі 21 тиын.

19. **Н. ЛЕНИН.** «Азық-түлік алымы туралы». (Жаңа саясаттың керектігі әм шарттары). Ташкент. 1921 жыл. 24 бет. Бәсі 25 тиын.

20. **В. И. ЛЕНИН.** «Лениннің екі мақаласы».

1) Жұмыскер қара бұқара бақылау инспекциясын қалай өзгертіп шығарамыз.

2) Аз болса да жақсы болсын.

Аударушы Нұрым ұлы Ғ. Орынбор. 1924 жыл. 24 бет. Бәсі 20 тиын.

V

ЖАСТАР, ӘЙЕЛДЕР ҚОЗҒАЛЫСЫ

1. **САДУАҚАС ҰЛЫ СМАҒҰЛ.** «Жастарға жаңа жол». Орынбор. 1921 жыл. 67 бет. Бәсі 15 тиын.

2. **БҮ ДА СОНЫКІ.** «Жастармен әңгіме». Алдоңғар ұлы Ерғалидың дәйектемесі қосылды. Орынбор. 1925 жыл. 54 бет. Бәсі 18 тиын.

3. **А. БОЛОТОВ.** «Коммунист интернационал жастарының бес жылдық өмірі». Аударушы Алдоңғар ұлы Ерғали. Орынбор. 1924 жыл. 60 бет. Бәсі 19 тиын.

4. **«БІЗДІҢ ҒАНИ».** Мәскеу. 1925 184 бет. Бәсі 50 тиын.

1925 апрельдің 18-де Лениншіл жастар ұйымының Кіндік комитеті мен

дүние жастары ұйымының Атқару комитет мүшесі Мұратбай ұлы Ғани жолдасқа арналған ескерткіш кітап.

5. **ДОСМҰҚАМБЕТ ҰЛЫ ҚАЛЕЛ.** «Қойшының саулығын сақтау». Ташкент. 1925 жыл. 23 бет. Бәсі 12 тин.

6. **Е. БЛУНИНА.** «Интернационалдағы жұмыскер әйелдер». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1924 жыл. 65 бет. Бәсі 35 тиын.

7. **«ҚАЗАҚ ЕЛІ ӘМ КЕҢЕС ҮКІМЕТІ».** Аударушы Мұқан ұлы Сәбит. Орынбор. 1924 жыл. 44 бет. Бәсі 23 тиын.

8. **Н. ОСТРОВСКАЯ.** «Еңбекші елге кооперация не үшін керек». Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1925 жыл. 42 бет. Бәсі 23 тиын. 1

9. **Н. И. БЫКОВСКИЙ.** «Жұмысшы әйелдерді қауіпсіздендіру». Аударушы Есмағамбет ұлы М. Орынбор. 1925 жыл. 32 бет.

10. **«ӨКІЛ ӘЙЕЛ ЕСКЕРТКІШІ».** «Өкіл әйелдер жиылыстарын қайта сайлау тақырыпты). Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор. 1924 жыл. 20 бет.

VI

ҚАРА ШАРУА ӘДЕБИЕТІ

1. **ДИКШТЕИН.** «Жұрт немен тіршілік қылады». Аударушы Ғаббас. Мәскеу. 1923 жыл. 38 бет. Бәсі 20 тиын.

Бұл кітапшаны Жиенбай ұлы Сейіл де аударған. Мұның аударғаны Орынборда басылған.

2. **Б. АГАФОНОВ.** «Елге не білу керек». Аударушы Султан ұлы Г. Орынбор. 1924 жыл. 26 бет.

3. **М. СТРАХОВЕНКО.** «Қазақ малшысы, құлақ сал!». Аударушы Бабас ұлы. Орынбор – Қызылорда. 1925 жыл. 22 бет. Бәсі 12 тиын.

«Бұл кітапшада кеңес үкіметінің малшылардың еңбегін қорғау, шаруашылық құқығын сақтау саясатын жеңіл, түсінікті тілмен толық түсіндірген. Оның үстіне аударушы да сай келіп, қазақтың малшыларының тілімен талдап сөйлеп, әдемі түсіндірген...

Бұл кітапты ертерек ел малшыларының арасына тарату керек. Қазақ малшылары, мына кітапты қолыңа түсіріп алуға тырыс!». «Еңбекші қазақ» газеті. № 363, 1925 жыл.

4. **А. П. МОДЕСТОВ.** «Апрель, майда жыртсаң жақсы бидай аласың», онан кейін қалсаң, құр арам тер боласың». Аударушы Ыбыраш. Мәскеу. 1925 жыл. 40 бет. Бәсі 15 тиын.

5. **КОНСТАНТИНОВ.** «Егіндік жерлерге қарды қалай тоқтатуға болады және мұның қандай пайдасы бар». Қоныстандыру, жер өңдеу мекемесінің, 2-ші кітапшасы. Аударушы Мадияр. Орынбор. 1925 жыл. Бәсі 10 тиын.

6. **БЕССЕР.** «Егін өсіру жолдары». Аударушы Мәмет ұлы Ақымет. Мәскеу. 1924 жыл. 80 бет. Бәсі 35 тиын.

7. **А. А. ЗУВРИЛИН.** «Қайткенде қара шекпендер шаруасын жөндеуге болады». Аударушы Көкебай ұлы М. Мәскеу. 1924 жыл. 20 бет. Бәсі 8 тиын.

8. **Е. П. ЛИСКУН.** «Құрғақшылыққа қарсы шаралар». Аударушы Мәмет ұлы Ақымет. Мәскеу. 1924 жыл. 52 бет. Бәсі 17 тиын.

9. **«ҚАРЛЫ БАЗ».** (сусыз жерде ішуге жарайтын суды қалай сақтауға болады). Аударушы К.Т. Орынбор. 1925 жыл. 16 бет.

10. **САДУАҚАС ҰЛЫ СМАҒҰЛ.** «Кооперация әм қазақ шаруасы». Орынбор. 1924 жыл. 25 бет. Бәсі 35 тиын.

Осы кітапшаны жазушы сөз басында – «Қазақ шаруасы кооперация арқылы көркейеді» дейді. Бірақ кооперация қазақ арасында әлі дамыған жоқ. Кооперация ісіне қазақ елі кіріскен жоқ. Бұл күнге шейін елдегі пайдакүнем қуларға жем болумен келеді. Қалың қазақ, кооперацияның пайдасына да, мәнісіне де әлі түсініп жеткен жоқ. Бұл жөнінде Смағұлдың кітабы тұңғыш жөн сілтеуші болып отыр. Жазушы қазақты кооперацияның әр түріне, қазақ шаруашылығының бұрынғы және қазіргі күйлерімен де таныстырады.

Кооперацияның соңғы бабтары қазақ арасында кооперация істерін жүргізу жайында сөйлейді.

Кітапша қызғылықты, жатық, жеңіл, тілмен жазылған. Хат білетн қазақтың бәріне де түсінікті ...». «Книга ночи» журналы. № 8. 1925 жыл.

VII БІЛІМ ӘДЕБИЕТИ

1. **Профессор ВАГНЕР.** «Ауа туралы әңгімелер». «Білім басының» бірінші бөлімі. Аударушы Смайыл ұлы К. М. Ташкент. 1924 жыл. 77 бет. Бәсі 35 тиын.

«Бұл кітапша «білім басы кітап ханасының» бірінші бөлімі. Ю. Вагнер жазған кітапшалардың ең оңайы осы кітапша. Қазақ баласына ең бір керек кітапша. Бірақ, бұл кітапша қазақшаға нашар аударылған...».

«Еңбекші қазақ» газеті. № 307, 1925 жыл.

2. **БҰ ДА СОНЫКІ.** «Су туралы әңгімелер». «Білім басының» екінші бөлімі. Аударушы Еспол ұлы М. Ташкент. 1924 жыл. 99 бет. Бәсі 30 тиын.

«Бұл кітапша қазақ тіліне аударуға ең оңай кітапшаның бірі. Кітапшада жазылған білім жемістері адасқанға айдай керек. Бірақ, қазақшасының жібі түзу емес, жақсы жазылған жері таздың шашындай...».

«Еңбекші қазақ» газеті. № 315, 1925 жыл.

3. **БҰ ДА СОНЫКІ.** «Жердің жаратылысы жайындағы әңгімелер». «Білім басының» алтыншы бөлімі. Аударушы Әуез ұлы Мұхтар. Ташкент. 1924 жыл. 96 бет. Бәсі 40 тиын.

4. **Профессор ГЕЙКЕ.** «Физикалық жағырапия». «Білім басының» төртінші бөлімі. Аударушы Байтас ұлы Абдолла. Ташкент. 1923 жыл. 204 бет. Бәсі 1 сом.

«Адам баласының көріп, естіп, иіскеп, тыңдап, татып білетін дүниедей нәрселер – көрініс физикаға жатады...

Бұл кітапта ана бес күзетші бақылап білетін табиғат мүшесінің бәрі де қысқаша әдемі жазылған...

Абдолла жолдас орыс кітабын қазақшалауға шебер. Кітаптың сөзі хат білетін қазаққа түсінікті. Бұл кітап мектеп сайын болғаны оң. Мұғалім қолына алып отырып балаларға сабақты әңгіме қылып айтуға жақсы құрал. Хат танитын қазақ бұл кітапты оқу керек...».

«Енбекші қазақ» газеті № 320, 1925 жыл.

5. **БҮ ДА СОНЫКІ.** «Геология». «Білім басының» бесінші бөлімі. Аударушы Қалымжан ұлы П. Ташкент, 1924 жыл. 231 бет. Бәсі 85 тиын.

6. **Профессор КУДРЕВСКИЙ.** «Арғы мәдениет» (ертеде жұрт қалай тіршілік қылған). «Білім басының» оныншы бөлімі. Аударушы Еспол ұлы Мырзағазы. Ташкент. 1924 жыл. 211 бет. Бәсі 70 тиын.

7. **М. ГРЕМЕЦКИЙ.** «Жер үстінде тіршілік қалай жасалады». Аударушы Кемал ұлы Ғали. Мәскеу. 1924 жыл. 80 бет. Бәсі 35 тиын.

8. **Профессор АНУШИН.** «Адам тегі» Аударушы Мәмет ұлы Ақымет. Мәскеу. 1925 жыл. 123 бет. Бәсі 65 тиын.

«Адам баласы қайдан келеді? Бұл сұрауға әр уақытта, әр жерде түрлі жауап болған.

Қазақ, қырғыз адам баласы адам атадан құдай адам атаны балшықтан илеп жаратқан деп танып, ашыған сүттей ұйып қойған. Бұл пікір біздің жұртқа исламмен ере келе жабысқан, Ислам мұны іжілден, інжіл тәуреттен, тәурет паплониеден алған.

Анушинның мына кітабы адам баласы қайдан, қалай өзгеріп, құбылып, миланып ақыл иесі болып, дүние патшасы болғанын баяндайды... Адам тегін баяндайтын құбылыс беті осы Д. Н. Анушин кітабында жақсы

жазылған. Қазақшасы түсінікті...».

«Еңбекші қазақ» газеті, № 312, 1925 жыл.

9. **ЗУБРИЛИН.** «Өсімдіктер және олардың өмірлері». Аударушы Мәмет ұлы Ақымет. Мәскеу. 1924 жыл. 48 бет. Бәсі 15 тиын.

«Зубрилин бұл кітапшасында егіннің қандай жерде, қандай шарт-шаралардан жақсы өсетінін, оларға қандай тамақтың өте керектігін, күнбатыс Европа қара шекпендеріне қарағанда Ресей қара шекпендерінің не себептен аштыққа ұшырай беретіндігін кең сөйлеп, толық түсіндірген...».

«Жас қайрат» газеті. № 17, 1925 жыл.

10. **А. А. ЗУБРИЛИН.** «Жердің үскі қабаты». (Шаруа кітаптарынан № 11). Аударушы Мәмет ұлы Ақымет. Мәскеу. 1924 жыл. 63 бет. Бәсі 25 тиын.

11. **К. ТИМИРЯЗЕВ.** «Дарвин және оның оқуы». Аударушы Кәмал ұлы Г. Мәскеу. 1925 жыл. 335 бет. Бәсі 1 сом 85 тиын.

12. **ЛЕБЕДЕВ.** «Дарвин білімінің негізі». Аударушы Ыбыраш. Мәскеу. 1924 жыл. 24 бет. Бәсі 15 тиын.

«Дарвин қисынын Ыбыраш қазақша аударған Лебедев кітапшасында қысқаша анық айтылған. Дарвин қисынымен танысқысы келген адам сол кітапшаны оқу керек. Ыбыраш орысшадан кітапты қазақ тіліне аударуға шебер көрінеді...

...Лебедев кітабын қазақ ұғымына Ыбыраш үйлестіріп аударған. Кітаптағы мақалаларды қазақ тұрмысына үйлестіріп алған. Кітап оқуға өте жеңіл. Сөйлемі қысқа, тілі тасқа таңба салғандай анық. Бұл кітапты ел мұғалімдері, хат танытын адамдар, жастар альп оқыса, көп білім аларлық. Бұл кітап мектептердің кітапханаларында болуға тиісті...».

«Еңбекші қазақ» газеті. № 394, 1925 жыл.

13. **К. ПЛАМАРИОН.** «Астрономия әліпбиі». Аударушы Қыр баласы. Мәскеу. 1924 жыл. 224 бет. Бәсі 1 сом 10 тиын.

14. **«КҮН КҮРКІРЕУІ МЕН НАЙЗАҒАЙ».** Орысшадан аударушы Басықара ұлы Жүсіпбек. Ташкент. 1923 жыл. 45 бет. Бәсі 20 тиын.

«Кітап ұғымды тілмен жазылған. Найзағайдың әлденеше түрде, түсте болатыны, электрдің қандай нәрселерден шығатыны, найзағайдың электрден пайда болатындығы, найзағайды тексерген білімпаздардың, тәжірибесі, күн күркіреудің себебі, найзағайдың, қандай зиян келтіретіні, найзағайдан сақтану жолы толық жазылған...». «Сана» журналы. № 2-3, 1924 жыл.

VIII

ХАЛЫҚ ӘДЕБИЕТІ, КЕСТЕЛІ ӘДЕБИЕТІ

1. **ДИВАЙ ҰЛЫ ӘБУБӘКІР.** «Қобыланды батыр». Ташкент. 1922 жыл. 158 бет. Бәсі 60 тиын.

2. **«БҰ ДА СОНЫКІ».** «Нәрік ұлы Шора». Ташкент. 1922 жыл. 23 бет. Бәсі 15 тиын.

3. **«БҰ ДА СОНЫКІ».** «Бекет батыр». Ташкент. 1922 жыл. 27 бет. Бәсі 15 тиын.

4. **«БҰ ДА СОНЫКІ».** «Қамбар батыр». Ташкент. 1922 жыл. 39 бет. Бәсі 20 тиын.

5. **«БҰ ДА СОНЫКІ».** «Шора батыр». Ташкент. 1922 жыл. 59 бет. Бәсі 30 тиын.

6. **«БҰ ДА СОНЫКІ».** «Алпамыс батыр». Ташкент. 1922 жыл. 56 бет. Бәсі 25 тиын.

7. **«БҰ ДА СОНЫКІ».** «Мырза Едіге батыр». Ташкент. 1922 жыл. 24 бет. Бәсі 15 тиын.

8. **МЫРЗАБАЙ.** «Ер Тарғын». Түзетіп бастырған Қыр баласы. Мәскеу. 1923 жыл. 72 бет. Бәсі 30 тиын.

9. **БАЙТҮРСЫН ҰЛЫ АХМЕТ.** «Ер Сайын» – жыршылар айтуынан алынған. Бұл кітапшада Ахметтің Потанин сексенге толғанда айтқан өлеңі және Қыр баласы жазған Потаниннің өмірбаяны бар. Мәскеу. 1923 жыл. 95 бет. Бәсі 60 тиын.

10. **НЫСАМБАЙ ЖЫРАУ.** «Кенесары – Наурызбай». Жинаушы Басықара ұлы Жүсіпбек. Мәскеу. 1923 жыл. 72 бет. Бәсі 35 тиын.

11. **ШАЙҚЫ-ІСЛӘМ ҰЛЫ ЖҮСІПБЕК.** «Қыз Жібек». Ташкент. 1923 жыл. 130 бет. Бәсі 65 тиын.

12. **В. В. РАДЛОВ.** «Қозы Көрпеш – Баян». Жазып алған Қыр баласы. Мәскеу. 1924 жыл. 60 бет. Бәсі 25 тиын.

«...«Қозы Көрпеш — Баянның» жайылмаған түрік жұртында жері жоқ десе болады: «Қозы Көрпеш — Баян» Ертіс аяғы Тобыл татарында, Күншығыс Түркістаны тараншыда, Түркістанда, Сарыарқада, Алтайда, Ұраңқайда, Оралда, башқұртта, Қапқазда, шешенде, осетінде бар. «Қозы Көрпеш – Баян» біздің түрік баласының сүйген ертегісі. Норманға «Павсит» қандай болса, түрік баласына «Қозы Көрпеш – Баян» сондай. «Қозы Көрпеш – Баян» көп мағыналы түрік жұртын сипаттайтын әдебиет қорының таңдамасы...» (Қыр баласының бас сөзінен).

ІХ

ЗАҢ ӘДЕБИЕТЫ

1. **«ҚЫЛМЫСТЫҚ ІСТЕРДІ ЖҮРГІЗУ ЗАҢЫ».** Аудармасын басқарушылар Дулат ұлы, Қадірбай ұлы, Арыстанбек ұлы. Бұл кітаптың аяғында «Қылмыстық

істерді жүргізу заңына қосымша іс жүргізу үлгісі» де бірге басылған. Орынбор, 1924 жыл. 115+34 бет. Бәсі 1 сом.

2. **«Ресей республикасының еңбек арқылы тұтқын түзеу заңы».** Аударушы Жиенбай ұлы Сейіл. 1925 жыл. Қызылорда. 59 бет.

3. **«Қылмыс заңы».** – Барша өзгеріс, қосымшалармен түзетіліп екінші рет ресми басылуы. Аударушы Қадірбай ұлы Сейдазым. Қызылорда. 1925 жыл. 85 бет. Бәсі 55 тиын.

4. **«Қазақстан Республикасының жер заңы»** (1923 жыл апрелдің 5-6-да «Известия» газетінің 75-76 нөмірдерінде жарияланған. Ресейлік кеңес комитеті Президиумының қарары бойынша, осы жер заңы Қазақстанда 1923 жылы апрелдің 15-ен бастап амалға асырылды. Аударушы Бабас ұлы Досқайыр. Осы жер заңында ұшырайтын пән сөздері тізіліп кітаптың аяғында басылған. Орынбор. 1923 жыл. 15 бет. Бәсі 28 тиын.

5. **«Ақылы істерді жүргізу заңы».** Қазақшаға аударушы Жүсіп ұлы Ақымет Сапа. Қазақстан оқу комиссариатының жанындағы Білім –әдебиет кеңесі қабылдап алған «Ақылы істерді жүргізу заңының» ішінде келетін пән сөздері қоса тіркелген. Орынбор. 1924 жыл. 55 бет. Бәсі 50 тиын.

6. **П. СТУТИШКА.** **«Ресей социалды құрама кеңесшіл республикасы мен социалды кеңесшіл республикалар одағының сауал – жауап түрде жазылған негізгі заңы».** Түзетіліп екінші басылғанынан аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Орынбор 1924 жыл. 56 бет. Бәсі 30 тиын.

7. **«Жұмыскер – қара шаруа өкіметінің жарлығы».** Қазақстан Заң комиссариаты ай сайын кітапша қылып шығарып тұрды.

8. **А. ВИШНЕВЕТСКИЙ.** **«Еңбек кәріптеріне жәрдемдесу».** (Кеңестер одағында жұрт тұрған еңбек

кәріптері мен жетім қалған еңбекшілер үйлеріне жәрдемдесу туралы закондердің қорытындысы). Аударушы Ешмағамбет ұлы М. Орынбор. 1925 жыл. 58 бет.

9. **«Қала, Ауыл, Поселка, Кеңестерін сайлау тақырыпты және де кеңестер сиездерін шақыру тақырыпты Қазақстанның орталық Кеңес комитетінің нұсқауы».** (Ресми шығуы). Аударушы Жүсіп ұлы Сапа. Қызылорда. 1925 жыл. 55 бет.

10. **«Еңбек қақындағы 1922 жылдың заңдары».** Аударушы Нұрым ұлы Ғаббас. Орынбор. 1923 жыл. 68 бет.

ҚОСЫМША КІТАПТАР

(Өз бөліміне кіре алмай, соңынан тіркелді).

1. **ТОҚЖІГІТ ҰЛЫ.** «Еңбекшілер көсемі Ленин». Семей. 1924 жыл. 39 бет.

2. **Н. Е. БЫКОВСКИЙ.** «Қауіпсіздендіру кассалары деген не?». Аударушы Ешмұқамбет ұлы М. Орынбор. 1924 жыл. 48 бет

3. **З. ЯНОВСКАЯ.** «Октябрь айын біз неге мейрам қыламыз!» Аударушы Садуақас ұлы Ж. Орынбор. 1923 жыл. 84 бет.

4. **М. ТОМСКИЙ.** «Кәсіпшілер одағы жаңа жолда». Аударушы Таласбай ұлы Жүсіп. Орынбор. 1923 жыл. 56 бет.

5. **ИПОЛИТ БОЙТОВ.** «Тұтынушылар қоғамы эм фактория дүкені». Аударушы Құлжан ұлы Шайқы. Орынбор. 1924 жыл. 27 бет. Бәсі 25 тиын.

6. **Г. ЗИНОВЬЕВ.** «Үшінші ортақшылдар бибауырмалдық ұйымдары». Аударушы Серғазы ұлы Пайыз. Орынбор. 1923 жыл. 40 бет.

*Міржақын Дулатұлының
еңбектері*

1914

1. Дулатұлы, М. Бастауыш мектепті 2-ші жыл оқытатын есеп құралы / М. Дулатұлы. – Орынбор, 1914. – 128 б.

Бұл оқу құралы қазақ мұғалімдеріне арналған. Кітаптың ішінде сол заманның ұлт ұстаздарының сиясынан тамған, ұлттың санасын ояту, надандықтан арылту мақсатында қазақ халқына жазған өлеңдері енген. Олардың ішінде: «Кел, балалар, оқылық!», «Бөрік», «Мектепке», «Жазғы кеш», «Оқы», «Әдеп», «Шешенің балаларын сүюі», «Нұрмаш пен Дүйсен», «Бүкір мен бала», «Балгожаның оқудағы баласына жазған хаты», «Ақтөс», «Аққу, шортан һәм шаян», «Қозылар», «Шымшық пен көгершін», «Әккі әтеш», «Арыстан мен түлкі», «Аяңыздар жетімді», «Түлкі мен құмырсқа», «Кісі мен көлеңке», «Түлкі мен қасқыр», «Алдар көсе шайтанды да алдайды» және т.б. өлеңдер жазылған. Кітапқа жалпы 99 өлең енгізілген. Кітап араб тілінде жазылған.

2. Дулатов М. Бастауыш мектепте 2-жыл оқылатын есеп құралы / М. Дулатов. – Орынбор : «Дин уә мағишат» журналы баспаханасы, 1914. – 80 б.

Кітап он мың дана тиражбен шығарылған. Осыдан-ақ, бұл кітаптың сол заманда сұранысқа ие болғаны анық. Кітап айтарлықтай жақсы сақталған. Таңбалары анық, оңай оқылады. Оқулық – 80 беттен, 3 тараудан тұрады. Парақтарының реттік саны 4-інші беттен басталады. Соңғы бетінде мазмұны берілген. I бөлім: «100-ге шейін сан» – 4 тармақтан тұрады. II бөлім: «1000-ға шейін санау амалдары» – 4 тармақтан тұрады. III бөлім: «Төрт амалдық есептер» деп аталып, «Айналадағы табиғат», «Еңбекті тұрмыс» және тағы бір тармағы бар.

1915

3. Дулатұлы, М. Терме : бірнеше жыл бұрын жазылған өлеңдер / М. Дулатұлы. – Орынбор, 1915. – 52 б.

Бұл кітап қазақта әріп-журнал жоқ кезде жазылған, сондықтан көбінесе оқып жүрген жастарға арнап оларды білім-ғылымға ояту, халықты үндеу мақсатындағы термелер жазылған. Кітап араб тілінде жазылған.

1922

4. Дулатұлы, М. Есеп құралы / М. Дулатұлы. – Ташкент, 1922. – 50 б.

Есеп құралы араб тілінде жазылған. Есеп құралының ішінде арифметика, араб графикасымен басылған қазақ кітаптары, 1917-1945 жж. қазақ кітаптары енген.

1991

5. Дулатұлы, М. «Оян қазақ!» / М. Дулатұлы ; құраст. М. Әбсеметов. – Алматы : Н. Б.- Пресс – Алтын Орда, 1991. – 80 б.

Бұл кітапқа Міржақыптың «Қазақ залқының бұрынғы һәм бүгінгі халі», «Қазақ халқының бұрынғы мәғишаты», «Үнерменен хасыл болған нәрселер», «Сайлаулар хақында», «Қазақ жерлері», «Мәсжід-медресе хақында», «Қазақ халқына діни бір уағыз», «Үнерін халық файдасына жұмсап жүрген оқығандарымызға», «Терме», «Таршылық хәліміз хақында аз мүнәжат», «Мүдәррис әфәндіге жазған бір мәктубім», «Жесір дағуалары хақында», «Жігіттер», «Жұмбақ», «Насихат ғумумия», «Исмагил Гаспринский жәнәбләрінің сөзі» шығармалары енген.

1996

6. Дулатұлы, М. Шығармалары / М. Дулатұлы ; құраст.: М. Әбсемет, Г. Дулатова ; Әдебиет және өнер ин-ты, Шығыстану ин-ты. – Алматы : Ғылым, 1996. –1-том. –1996.-280 б.

Бұл жинаққа халқымыздың аяулы ұлдарының бірі, аса үздік ойдың тұлпары Міржақып Дулатұлының «Оян, қазақ!», «Азамат», «Терме», өлеңдер жинағы мен «Бақытсыз Жамал» романы, «Балқия» пьесасы, әңгімелері мен аудармалары енгізілген.

1997

7. Дулатұлы, М. Шығармалары / М. Дулатұлы ; құраст.: М. Әбсемет, Г. Дулатова ; Әдебиет және өнер ин-ты, Шығыстану ин-ты. – Алматы : Ғылым, 1997. – 2-том. –1997. – 344 б.

Жинақтың ішінде ақынның өмірбаяны, ақынның алғашқы қадамдары, «Құлдар достығы», «Жазу тәртібі», «Оқушыларға жәрдем», «Мұсылман істері хақында», «Тір құралы» сынды еңбектері мен «Манап» драмасы енген.

2002

8. Дулатұлы, М. Бес томдық шығармалар жинағы : Т. 1: Өлеңдер, роман, пьеса, әңгімелер / М. Дулатұлы ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева ; ред. алқасы : З. А. Ахметов, Г. М. Дулатова, А. С. Қасқабасов [ж. б.] ; Алғы сөзі мен түсініктемелерін жазған Ж. Ысмағұлов ; Әдебиет және өнер ин-ты. – Алматы : Мектеп, 2002. – 368 б., сур. – (Алаш мұрасы).

Бірінші томда халқымыздың ұлы перзенті, көрнекті ақын, жалынды публицист Міржақып Дулатұлының «Оян, қазақ!», «Азамат», «Терме» өлеңдер жинақтары, жеке жинаққа кірмеген өлеңдері, «Бақытсыз Жамал» романы мен «Балқия» атты пьесасы және әңгімелері енгізілген.

2003

9. Дулатұлы, М. Бес томдық шығармалар жинағы : Т. 2 : Көсемсөз, әдеби сын, зерттеу мақалалары / М. Дулатұлы ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева ; ред. алқасы : З. А. Ахметов, Г. М. Дулатова, А. С. Қасқабасов [ж. б.] ; Алғы сөзі мен түсініктемелерін жазған Ж. Ысмағұлов ; Әдебиет және өнер ин-ты. – Алматы : Мектеп, 2003. – 390 б., сур. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинаққа Міржақыптың мерзімді баспасөзде жарық көрген еңбектері енгізілген.

10. Дулатұлы, М. Бес томдық шығармалар жинағы : Т. 3 : Көсемсөз, әдеби сын, зерттеу мақалалары, қазақ тілінде басылған кітаптар көрсеткіштері / М. Дулатұлы ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева ; ред. алқасы : З. А. Ахметов, Г. М. Дулатова, А. С. Қасқабасов [ж. б.] ; Алғы сөзі мен түсініктемелерін жазған Ж. Ысмағұлов ; Әдебиет және өнер ин-ты. – Алматы : Мектеп, 2003. – 398 б., сур. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинаққа Міржақыптың мерзімді баспасөзде жарық көрген еңбектері мен 1926 жылы Қызылордада басылып шыққан «Қазақ тілінде басылған көрсеткіштердің» 2 бөлімі енгізілген.

11. Дулатұлы, М. Бес томдық шығармалар жинағы : Т. 4 : Ағартушылық бағыттағы еңбектері мен оқу құралдары / М. Дулатұлы ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева ; ред. алқасы: З. А. Ахметов, Г. М. Дулатова, А. С. Қасқабасов [ж. б.] ; соңғы сөзі мен түсініктемелерін жазған Ж. Ысмағұлов ; Әдебиет және өнер ин-ты. – Алматы : Мектеп, 2003. – 342 б., сур. – (Алаш мұрасы).

Бұл кітапқа Міржақыптың ағартушылық бағытта қылған еңбектері мен оқу құралдары кірген.

12. Дулатов, М. Оян, қазақ! : роман, өлең-жырлар, әңгімелер / М. Дулатов ; құраст. Н. Ақбай. – Алматы : Атамұра, 2003. – 192 б.

Бұл кітаптың ішінде «Бақытсыз Жамал» романы, «Оян, қазақ!», «Жастарға», «Шағым» және т.б. өлең-жырлары енген.

13. Дулатұлы, М. Оян, қазақ! : өлеңдер, аудармалар / М. Дулатұлы. – Алматы : Жазушы, 2003. – 135, [1] б.

Бұл кітапқа өз шығармаларымен ұйқыдағы халқын оятуды мұрат тұтқан Міржақып Дулатұлының бұл кітабына қаламгердің өршіл рухты «Оян, қазақ!», «Азамат», «Терме» аталатын өлең жинақтарындағы жырлары мен аудармалары енген.

2004

14. Дулатұлы, М. Бес томдық шығармалар жинағы : Т. 5 : Аудармалар, естеліктер, құжаттар мен деректер / М. Дулатұлы ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева ; ред.алқасы: З. А. Ахметов, Г. М. Дулатова, А. С. Қасқабасов [ж. б.] ; соңғы сөзі мен түсініктемелерін жазған Ж. Ысмағұлов ; Әдебиет және өнер ин-ты. – Алматы : Мектеп, 2004. – 616 б., сур. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинаққа Міржақып Дулатұлының аударма саласында қылған еңбектері, ол туралы естелкітер, құжаттар мен деректер енгізілген.

2009

15. Дулатов, М. Бақытсыз Жамал : роман / М. Дулатов. – Алматы : Жазушы, 2009. – 320 б. – Мазм.: Жомартбаев Т. Қыз көрелік ; Аймауытов Ж. Ақбілек.

Бұл жинаққа Міржақып Дулатовтың «Бақытсыз Жамал» романы енгізілген.

16. Дулатұлы, М. Бес томдық шығармалар жинағы : 1-том : өлеңдер, роман, пьеса, әңгімелер / М. Дулатұлы ; М. О. Әуезов атын. Әдебиет және өнер ин-ты ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева ; алғы сөзін жазған Ж. Ысмағұлов. – 2-бас. – Алматы : Мектеп, 2009. – 368 б. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинақ «Алаш мұрасы» бойынша қайта 2009 жылы қайта басылып шыққан.

17. Дулатұлы, М. Бес томдық шығармалар жинағы : 3-том : Көсемсөз, әдеби сын, зерттеу мақалалары, қазақ тілінде басылған кітаптар көрсеткіштері / М. Дулатұлы ; М. О. Әуезов атын. Әдебиет және өнер ин-ты ; құраст.: Дулатова Г., Иманбаева С. – өңд. 2-бас. – Алматы : Мектеп, 2009. – 400 б. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинақ «Алаш мұрасы» бойынша қайта 2009 жылы қайта басылып шыққан.

2010

18. Дулатұлы, М. Бес томдық шығармалар жинағы : 4-том : Ағартушылық бағыттағы еңбектері мен оқу құралы / М. Дулатұлы ; М. О. Әуезов атын. Әдебиет және өнер ин-ты ; құраст.: Дулатова Г., Иманбаева С. – өңд. 2-бас. – Алматы : Мектеп, 2010. – 344 б. – (Алаш мұрасы).

19. Бұл жинақ «Алаш мұрасы» бойынша қайта 2009 жылы қайта басылып шыққан.

20. Дулатұлы, М. Шығармалары (өлең-жырлар, әңгімелер, пьеса, көсем-сөздер мен сын-зерттеу мақалалары). – Алматы: Ана тілі, 2010. – 400 б.

Бұл кітап халқымыздың ұлы перзенті М. Дулатовтың 125 жылдық мерейтойына орай шығарылған. Бұл жинақта М. Дулатовтың әдеби-ғылыми шығармашылығы, 1902-1911 жылдар аралығындағы жазылған «Оян, қазақ» жинағынан, 1912-1914 жылдарды қамтитын «Азамат» жинағынан, 1913-1915 жылдар аралығындағы «Терме» жинағынан жинақталған туындыларымен толықтырылған. Сонымен қатар, әңгімелері, 1922 жылы жазылған «Балқия» пьесасы, көсемсөздер мен сын-зерттеу мақалалары сынды еңбектердің іріктелген бір шоғыры берілген. Кітап көпшілік оқырманға арналған.

21. Дулатов, М. Шығармалары : өлең-жырлар, әңгімелер, пьеса, көсемсөздер мен сын-зерттеу мақалалары / М. Дулатов ; құраст. және алғы сөзін жазған С. Негимов. – Алматы : Ана тілі, 2010. – 400 б.

Кітаптың ішінде Міржақып Дулатовтың өлең-жырлары, әңгімелері, «Балқия» пьесасы, көсемсөздері мен сан-алуан тақырыпта жазған сын-зерттеу мақалалары енген.

2012

22. Дулатұлы, М. Алашым, ардағым ! / М. Дулатұлы ; құраст. және ред. А. Ментебаева. – Алматы : Олжас кітапханасы, 2012. – 183 б. – (Қазақ әдебиетінің шеберлері).

Аумалы-төкпелі заманда елдің болашағы үшін атқарған күреске толы қызметімен де, шығар-ма-шылық мұрасымен де ол халқына аяулы, еліне құрметті болды. Алаш қозғалысының белсенді қайраткері еді. Міржақып Дулатұлы қай кезде де халқының тәуелсіздігін бірінші кезекке қойды. Өз шығармаларында туған елін оятуға ұмтылды. Бұл жинаққа қаламгердің осы мазмұндағы поэзиялық туындылары мен мақалалары енген.

2013

23. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы / М. Дулатұлы ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. – Алматы : Мектеп. – 2013. – 1-т. : Өлеңдер, роман, пьеса, әңгімелер. – 365, [3] б.

Бірінші томда халқымыздың ұлы перзенті, көрнекті акын, жалынды публицист Міржақып Дулатұлының «Оян, қазақ!», «Азамат», «Терме» өлеңдер жинақтары, жеке жинаққа кірмеген өлеңдері, «Бақытсыз Жамал» романы мен «Балқия» атты пьесасы және әңгімелері енгізілген.

24. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы : жинақ / М. Дулатұлы, құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. –

Алматы : Мектеп. – 2013. – 2-т. : Көсемсөз, әдеби сын, зерттеу мақалалары. – 389, [3] б.

Бұл томға Міржақып Дулатұлының 1907-1917 жылдар аралығында, сол кездің мерзімді баспасөзінде жарияланған еңбектері енгізілген. Бұл кезең патшалық Ресейдің Романовтар әулеті билеген үш жүз жылдық тарихының соңғы он жылы, патша әкімшілігінің қазақ даласын отарлау саясатының шығандап асқынған тұсы және сол қатал саясаттың тікелей салдары ретінде ұлт зиялылары бастаған халық бұқарасының отаршыл әкімшілікке қарсы ашынып, тәуекел күреске көтерілген кезі болатын.

25. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы : жинақ / М. Дулатұлы, құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. – Алматы : Мектеп. – 2013. – 3-т. Көсемсөз, әдеби сын, зерттеу мақалалары, қазақ тілінде басылған кітаптар көрсеткіштері. - 397, [3] б.

Үшінші томға Міржақып Дулатұлының 1920-1929 жылдар аралығындағы мерзімді баспасөзде жарық көрген еңбектері енгізілген.

26. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы : жинақ / М. Дулатұлы, құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. – Алматы : Мектеп. – 2013. – 4-т. : Ағартушылық бағыттары еңбектері мен оқу құралдары. – 341, [3] б.

Бұл томға Міржақып Дулатұлының ағартушылық бағыттары еңбектері, көп жылдық мұғалімдік тәжірибесі негізінде жазылған оқу құралдары, оның журналистік қызметінде маңызды орын алатын тұрақты тақырыптардың бірі – денсаулық сақтау мәселесіне байланысты шығармалары мен нақты кеңестері, балаларға арналған шағын да болса тәрбиелік мәні зор еңбектері енгізілген. Бұлардың бәрі де Алаш ардағының бұдан бұрынғы томдарына кірген көркем шығармалары

мен көсемсөз үлгілерінің қисынды жалғасы, автордың жанкешті қайраткерлік және әсіресе ұлағатты ұстаздық қызметінің айқын дәлелі.

Міржақып Дулатұлының әр кезіндегі бұл өмір деректеріне толы еңбектері зердемізді нақты мағлұматтармен толықтыратын құнды ақпарат көзі деп бағалауға болады.

27. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы : жинақ / М. Дулатұлы, құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. – Алматы : Мектеп. – 2013. – 5-т. : Аудармалар, құжаттар мен деректер. – 501, [3] б.

Бұл томда Міржақып Дулатұлының шығармашылық мұрасындағы мәнді де маңызды салаларының бірі аудармаларымен толықтырылған.

Солардың ішінде іріктеп алынып, осы томда «Қылмыстық істерді жүргізудің заңы», «Ақы заңы», «Ауыл шаруашылығы артелінің уставы» атты аудармалары енгізілген.

28. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы : жинақ / М. Дулатұлы ; ред. алқа: Г. М. Дулатова, С. А. Қасқабасов, С. Қирабаев ; құраст. Е. Сатыбалдиев ; ҚР Мәдениет және ақпарат м-гі. – Алматы : Мектеп. – 2013. – 6-т. : Кейінгі жылдары табылған құжаттар мен деректер, хаттар, естеліктер. – 469 б.

Міржақып Дулатовтың өмірі мен қызметіне қатысты Ресей Федерациясының мемлекеттік мұрағаты мен Қазақстан Республикасының Орталық мемлекеттік мұрағатынан соңғы жылдары табылған құжаттар мен хаттар, сондай-ақ ОГПУ-дың әртүрлі бөлімдерінде жасалған Міржақып Дулатов және басқа «Алаш Орда» қайраткерлерінен жасау алу, тергеу протоколдары енгізілген.

29. Дулатұлы, М. Бақытсыз Жамал. Өлеңдер. Әңгімелер. Мақалалар : шығармалар жинағы / М. Дулатұлы. – Алматы : Өлке, 2013. – 287, [1] б.

«Жасөспірімдер кітапханасы» сериясымен шыққан бұл жинаққа қоғам қайраткері, ақын, жазушы, қуғын-сүргін құрбаны Міржақып Дулатұлының шығармалары еніп отыр. Қаламгер - талайдан өлі жатқан өңірді, қапы қапқан көңілді қаламынан қалыс қалдырмаған. Ол сол кезгі ел ішінің енжарлығы, сауатының аздығы, қазақ қызының қызыл үкі бөркінен бұлт үйіріліп кетпегендігі еді. Әсіресе, Ресей империясының отарлық саясаты, т.б. Жазушы жабулы жүйрік ат мініп, жамбы ілген, найзасына жауды ілген жалпақ жауырын қазақ-қырғыз халқынан да сыр шертеді.

Кітап жалпы орта білім беретін мектеп, гимназия, лицейлердің оқушыларына, жоғары оқу орындарына түсетін талапкерлерге, студенттерге, жалпы көпшілік оқырманға арналады.

2016

30. Дулатұлы, М. Оян қазақ!, Тұр қазақ!, Жатпа қазақ! : жинақ / М. Дулатұлы, Б. Ержанұлы, Ә. Арғыни ; құраст. Т. Қыдыр. – Алматы, 2016. – 185, [3] б.

Кітапқа ХХ ғасырдың басында жарық көрген «Оян, қазақ!», «Тұр, қазақ!», «Жатпа, қазақ!» кітаптары араб әліппесінен бүгінгі емлеге түсіріліп, құрастырылып берілген. Қазақ халқының өркениет көшінен кеш қалып қоймауын күйіттеп қолдарына қалам алған Міржақып Дулатұлы, Байбатыр Ержанұлы һәм Әбілқасым Арғыни жырларының бүгінгі ұрпаққа да берер тәлім-тәрбиесі мол.

2020

31. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы . 1-том : Өлеңдер, роман, пьеса, әңгімелер / М. Дулатұлы ; ред. алқа.: З. А. Ахметов, С. А. Қасқабасов, С. А. Қирабаев, М. А. Құл-Мұхаммед және т.б. ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. – 2-бас. – Алматы : Мектеп, 2020. – 368 б. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинақ «Алаш мұрасы» бойынша қайта 2020 жылы қайта басылып шыққан.

32. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы . 2-том : Көсемсөз, әдеби сын, зерттеу мақалалары / М. Дулатұлы ; ред. алқа.: З. А. Ахметов, С. А. Қасқабасов, С. А. Қирабаев, М. А. Құл-Мұхаммед және т.б. ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. – 2-бас. – Алматы : Мектеп, 2020. – 392 б. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинақ «Алаш мұрасы» бойынша қайта 2020 жылы қайта басылып шыққан.

33. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы . 3-том : Көсемсөз, әдеби сын, зерттеу мақалалары, қазақ тілінде басылған кітаптар көрсеткіштері / М. Дулатұлы ; ред. алқа.: З.А. Ахметов, С.А. Қасқабасов, С.А. Қирабаев, М.А. Құл-Мұхаммед және т.б. ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. – 2-бас. – Алматы : Мектеп, 2020. – 400 б. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинақ «Алаш мұрасы» бойынша қайта 2020 жылы қайта басылып шыққан.

34. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы : 4-том : Ағартушылық бағыттағы еңбектері мен оқу құралдары / М. Дулатұлы ; ред. алқа.: З. А. Ахметов, С. А. Қасқабасов, С. А. Қирабаев, М. А. Құл-Мұхаммед және т.б. ; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева ; араб үлгісіндегі жәдит жазуынан қаз. әрпіне түсірген У. Қыдырханұлы. – 2-бас. – Алматы : Мектеп, 2020. – 344 б.

Бұл жинақ «Алаш мұрасы» бойынша қайта 2020 жылы қайта басылып шыққан.

35. Дулатұлы, М. Алты томдық шығармалар жинағы : 5-том : Аудармалар, құжаттар мен деректер / М. Дулатұлы ; ред. алқа.: С. А. Қасқабасов, С. А. Қирабаев, С. А. Абдрахманов және т.б.; құраст.: Г. Дулатова, С. Иманбаева. – 2-бас. – Алматы : Мектеп, 2020. – 504 б. – (Алаш мұрасы).

Бұл жинақ «Алаш мұрасы» бойынша қайта 2020 жылы қайта басылып шыққан.

2022

36. Дулатұлы, М. Бақытсыз Жамал : роман / М. Дулатұлы ; «Мазмұндама» қоғамдық қоры. – Алматы : Mazmundama, 2022. – 148 б. – (Мектеп кітапханасы).

Бұл кітапта қазақ әдебиетінде көркем прозалық үлгіде жазылған тұңғыш романы – «Бақытсыз Жамал» енген. Сонымен қатар, «Шалдың үш баласы», «Сол қыздың атын ұмыттым», «Ішік қайырлы болсын», «Екі қыздың мұңы», «Кит», «Қымбат той», Ақыл мен Ырыс» және т.б. әңгімелері кірген.

2023

37. Дулатов, М. Алашқа («Оян, қазақ!» туындысымен бірге) / М. Дулатов. – Алматы: Абай баспасы, 2023. – 176 б.

Көрнекті қоғам қайраткері, ағартушы, ақын, жазушы Міржақып Дулатовтың шығармашылығы қалың оқырманға кеңінен таныс. Қаламгер өзі өмір сүрген қоғамның өзекті мәселелерін, халықтың әлеуметтік жағдайы мен психологиялық күйін шебер суреттейді. Қай шығармасы да сол заманның шынайы келбетін көрсетеді. Бұл жинаққа «Бақытсыз Жамал» романы, әңгімелері мен

өлеңдері еніп отыр. Кітап көпшілік оқырман қауымға арналған.

38. Дулатов, М. Оян, қазақ! : роман, өлең-жырлар, әңгімелер / М. Дулатов. – Алматы : Атамұра, 2023. – 192 б.

Аса көрнекті ақын, жазушы, драматург, педагог, публицист, аудармашы Міржақып Дулатов қазақ халқының арман-мүддесін терең түсіне біліп, қазақ қоғамында жаңадан өрістеп келе жатқан демократияшыл идеялардың жаршысы болды. Адамзатты ескіліктен, мешеуліктен, зорлық-зомбылықтан, қанау мен езуден құтқаратын күшті құрал - оқу-білім, өнер-ғылым, адал еңбек, әділдік пен адамгершілік мәселелерін көтерген «Оян, қазақ!» жыр кітабы бірден қазақ елінің ұранына айналды. Ақынның көңіл күй лирикалары да саяси-әлеуметтік мәселелерді қозғады. Ал қазақ әйелінің ауыр халін шынайы бейнелеген «Бақытсыз Жамал» атты романы ұлттық әдебиетіміздегі тұңғыш прозалық шығарма еді. Жинақ көпшілік оқырманға арналған.

2024

39. Дулатов, М. Бақытсыз Жамал : роман, әңгімелер, өлеңдер / М. Дулатов. – Астана : Фолиант, 2024. – 176 б.

Көрнекті қоғам қайраткері, ағартушы, ақын, жазушы Міржақып Дулатовтың шығармашылығы қалың оқырманға кеңінен таныс. Қаламгер өзі өмір сүрген қоғамның өзекті мәселелерін, халықтың әлеуметтік жағдайы мен психологиялық күйін шебер суреттейді. Қай шығармасы да сол заманның шынайы келбетін көрсетеді. Бұл жинаққа «Бақытсыз Жамал» романы, әңгімелері мен өлеңдері еніп отыр. Кітап көпшілік оқырман қауымға арналған.

*Міржақып Дулатұлы
туралы еңбектер*

Кітаптар

1. Әбдиманұлы, Ө. Алаштың азатшыл әдебиеті : монография / Ө. Әбдиманұлы ; Әл-Фараби атын. ҚазҰУ. – Алматы : Қазақ ун-ті, 2019. – 435, [3] б.

2. Әбдиманұлы, Ө. XX ғасыр бас кезіндегі қазақ әдебиеті : оқулық / Ө. Әбдиманұлы ; ҚР Білім және ғылым м-гі, Әл-Фараби атын. ҚазҰУ. – Өнд., толықт. 2-бас. – Алматы : Қазақ ун-ті, 2019. – 358, [1] б.

3. Елім деп соққан ұлы жүрек : халқымыздың көрнекті қайраткері, ағартушы, публицист М. Дулатұлына арналған / Орталық ғылыми кітапхана ; құраст. В. Қ. Күзембаева. – Алматы : [б. ж.], 2002. – 362, [1] б. – («Ұлы тұлғалар» ғылыми-ғұмырнамалық серия).

4. Жас зерттеуші : ғылыми-әдістемелік жинақ / Әл-Фараби атын. ҚазҰУ, Филология, әдебиеттану және әлем тілдері фак-ті; [жалпы ред. басқ. Ө. Әбдиманұлы]. – Алматы : Қазақ ун-ті, 2016. – 2-кітап. – 183 б.

5. Жұманова, Г. Б. М. Дулатов мұрасының әлеуметтік философиясы / Г. Б. Жұманова ; Әл-Фараби атын. ҚазМҰУ. – Алматы : Қазақ ун-ті, 2000. – 66, [2] б.

6. Иманбаева, С. С. Міржақып Дулатов – Алаштың жарық жұлдызы / С. С. Иманбаева ; жалпы ред. басқ. К. Ә. Сағадиев ; ҚР Білім және ғылым м-гі, Қаз. мем. аграр. ун-ті. – Алматы : Қазмемағру, 2001. – 233, [1] б.

7. Имаханбет, Р. Бес арыс : анықтамалық көрсеткіш / Р. Имаханбет, Г. Орда ; [жауапты ред. Қ. Каримов]. – Алматы : Орхон, 2017. – 98 б.

8. Қасымжанов, А. Х. Ұлы даланың зиялылары : монография / А. Х. Қасымжанов. – Алматы : Қазақ ун-ті, 1996. – 154, [2] б.

9. Мұратханова, Р. Міржақып Дулатовтың тәлімдік мұрасы арқылы тұлға мәдениетін қалыптастыру / Р. Мұратханова. – Алматы : Он Он, 2017. – 173 б.

10. Омашев, Н. Н. Алаш арыстарының саяси басшылығы : оқу құралы / Н. Н. Омашев ; Әл-Фараби атын. ҚазҰУ. – Алматы : Қазақ ун-ті, 2007. – 157, [3] б.

11. Сәрсекеев, Қ. Қазақ шаруасы : Ә. Бөкейханов, А. Байтұрсынов, М. Дулатов ізімен / Қ. Сәрсекеев. – Алматы : Gauhar, 2013. – 507, [3] б.

* * *

12. Ахметова, Г. К. Репрессированные учителя : монография / Г. К. Ахметова ; КазНУ им. аль-Фараби. – Алматы : Қазақ ун-ті, 2020. – 247, [3] с.

13. Галиев, В. З. Книга, разбудившая народ. (Разыскания о Мыржакыпе Дулатове и его сборнике «Проснись, казах!») : сборник / В. З. Галиев. – Алматы : Мектеп, 2011. – 525, [2] с.

14. Джуанышбеков, Н. Абиш Кекильбаев : очерк жизни и творчества / Н. Джуанышбеков. – Алматы : Искандер, 2004. – 71 с. – (В помощь учителю и учащемуся. Творческий портрет писателя).

15. Джуанышбеков, Н. Мыржакып Дулатов : очерк жизни и творчества / Н. Джуанышбеков. – Алматы : Искандер, 2004. – 29 с. – (В помощь учителю и учащемуся. Творческий портрет писателя).

16. Дулатовские чтения – 2011 = Дулатов оқулығы – 2011 : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 20-летию независимости РК и 15-летию Костанайского инж.-экон. ун-та им. М. Дулатова, 9 дек. 2011 г. : в 3 т. Т. 1 / Костанайский инженерно-экономический ун-т им. М. Дулатова ; гл. ред. С. Б. Исмурагов. – Костанай, 2011. – 425 с.

17. Дулатовские чтения – 2011 = Дулатов оқулығы – 2011 : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 20-летию независимости РК и 15-летию Костанайского инж.-

экон. ун-та им. М. Дулатова, 9 дек. 2011 г. : в 3 т. Т. 2 / Костанайский инженерно-экономический ун-т им. М. Дулатова ; гл. ред. С.Б. Исмурагов. – Костанай, 2011. – 454 с.

18. Дулатовские чтения – 2011 = Дулатов оқулығы – 2011 : материалы междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 20-летию независимости РК и 15-летию Костанайского инж.-экон. ун-та им. М. Дулатова, 9 дек. 2011 г. : в 3 т. Т. 3 / Костанайский инженерно-экономический ун-т им. М. Дулатова ; гл. ред. С.Б. Исмурагов. – Костанай, 2011. – 185 с.

19. Дулатовские чтения – 2012 = Дулатов оқулығы – 2012 : Материалы IV Междунар. науч.-практ. конф., 23 нояб. 2012 г. Т. 1 : Республика Казахстан и Евразийское экономическое сообщество: сотрудничество во имя прогресса / Костанайский инженерно-экономический ун-т им. М. Дулатова ; гл. ред. С. Б. Исмурагов. – Костанай, 2012. – 299 с.

20. Дулатовские чтения – 2012 = Дулатов оқулығы – 2012 : материалы IV междунар. науч.-практ. конф., 23 нояб. 2012 г. Т. 2 : Республика Казахстан и Евразийское экономическое сообщество: сотрудничество во имя прогресса / Костанайский инженерно-экономический ун-т им. М. Дулатова ; гл. ред. С. Б. Исмурагов. – Костанай, 2012. – 389 с.

21. Дулатовские чтения – 2012 = Дулатов оқулығы – 2012 : материалы IV междунар. науч.-практ. конф., 23 нояб. 2012 г. Т. 3 : Республика Казахстан и Евразийское экономическое сообщество: сотрудничество во имя прогресса / Костанайский инженерно-экономический ун-т им. М. Дулатова ; гл. ред. С. Б. Исмурагов. – Костанай, 2012. – 144 с.

22. Исмакова, А. С. Возвращение плеяды. Экзистенциальная проблематика в творчестве Ш. Кудайбердиева, А. Байтурсынова, Ж. Аймауытова, М. Жумабаева, М. Дулатова и М. Ауэзова : монография / А. С. Исмакова ; М-во образования и науки РК, Ин-т лит. и искусства им. М. О. Ауэзова. – Алматы : Ғылым, 2002. – 198, [2] с.

23. Карпык, Аль-Халел. Абай : сборник / А. Карпык. – Алматы : Аль-Халел, 1995. – 301, [3] с. – (Звезды Казахстана).

24. Кошенова, Р. Н. Возвращенные имена : сб. / Р. Н. Кошенова. – Алматы : Рауан, 1996. – 95, [1] с.

25. Нургали, Р. Вершины возвращенной казахской литературы : сборник / Р. Нургали. – Алматы : Қазақ ун-ті, 1998. – 306, [2] с.

Диссертациялар

1. **Жұманова, Гүлнар Байжігітқызы.** М. Дулатовтың шығармашылығындағы философиялық көзқарастары : филос. ғылымд. канд. ғылыми дәрежесін алу үшін дайынд. дис. / ғылыми жетекші: Ж. А. Алтаев ; Әл-Фараби атын. ҚазҰУ. – Алматы, 2003. – 128 б.

Ғылыми жұмыста М. Дулатовтың дүниетанымының қалыптасуы, рухани бастаулары жайында, ақынның қоғамдық-саяси көзқарастарының қалыптасуының тарихи-әлеуметтік алғы шарттары, Міржақып мұрасының әлеуметтік философиясы, ойшыл еңбектерінің тарихи-философиялық аспектілері және «Оян, қазақ!» жинағындағы әлеуметтік-этикалық мәселелер мен ағартушылық идеялары жайындағы тақырыптар қалам тартылған.

2. **Иманбаева, Сабира Сарыбайқызы.** М. Дулатовтың өмірі мен қызметі (1885-1935 жж.) : тарих ғылымд. канд. ғылыми дәрежесін алу үшін дайынд. дис. / ғылыми жетекші М. Қ. Қойгельдиев ; Әл-Фараби атын. ҚазМҰУ. – Алматы, 1999. – 197 б.

Бұл ғылыми жұмыста ақынның өскен ортасы, саяси көзқарасының қалыптасуы, ағартушылық қызметінің басталуы, 1913-1916 жылдарда атқарған қоғамдық-саяси қызметі, «Қазақ» газетін ұйымдастырудағы ролі, ақпан төңкерісінен кейінгі және азаматтық қарсы тұру жылдарындағы қызметі, кеңестік жүйе тұсындағы қоғамдық-ағартушылық қызметі және «Міржақып Дулатов – ұстаз, журналист, зерттеуші» ретіндегі ролдері қарастырылған.

3. **Омаш, Нұрғалым Намазалыұлы.** М. Дулатұлының өтпелі кезеңдегі саяси жетекшілігі : саяси ғылымд. канд.. дис.: қорғалған 31.03.06 / Н. Н. Омаш ; ғылыми жетекші К. Н. Бурханов ; Әл-Фараби атын. ҚазҰУ. – Алматы, 2005. – 127 б.

Бұл диссертация ХХ ғасыр басындағы қазақ елінің саяси ахуалы және қазақ зиялыларының қоғамдық- саяси көзқарастары, қазақ жеріндегі саяси-әлеуметтік процестердің М. Дулатұлына әсері, ақынның Қазан төңкерісі мен Кеңес өкіметіне көзқарасы, оның саяси-идеялық ұстанымы және саяси қызметі жайында жазылған.

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз.....	4
Міржақып Дулатұлы «Қазақ тілінде басылған кітаптардың көрсеткіші».....	6
I. Оқу кітаптары, құралдары.....	10
II. Тәрбие – оқыту әдістері.....	15
III. Саяси-ағарту әдебиеті.....	17
IV. Ленин кітапханасы.....	28
V. Жастар, әйелдер қозғалысы.....	30
VI. Қара шаруа әдебиеті.....	31
VII. Білім әдебиеті.....	33
VIII. Халық әдебиеті, кестелі әдебиеті.....	36
IX. Заң әдебиеті.....	37
Міржақып Дулатұлының еңбектері.....	40
Міржақып Дулатұлы туралы еңбектер.....	54